

...Ve Gaybın Son Habercisi

HAZRETİ MUHAMMED

(SALLALLÂHU ALEYHİ VE SELLEM)

M. Fethullah Gülen

... VE GAYBIN SON HABERCİSİ

Editör
Ali BUDAK, Hakkı KUYUCU, Osman BİLGEN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Mizanpaj
Sedat YAZILITAŞ

ISBN
975-315-196-9

Yayın Numarası
236

Basım Yeri ve Yılı
Kelebek Matbaası
Adres: Litros Yolu No: 4 1A Topkapı/İstanbul Tel: (0212) 612 48 35
Nisan 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Nil Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88   Faks: (0216) 318 52 20
www.nilyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

İnsanlık, gerçek medeniyeti Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) sayesinde tanıdı ve benimsedi. O'ndan sonra bu istikamette gösterilen her gayret, O'nun getirdiği esasları taklit ve ta'dilden öteye gitmemiştir. Bu itibarla da, O'na, hakikî medeniyetin kurucusu demek daha uygun olacaktır.

* * *

Kutlu Doğum*

İnsanlığın İftihar Tablosu'nun doğumu, topyekûn insanlığın da yeniden doğumu sayılır. O'nun dünyayı şereflendireceği güne kadar akın karadan, gecenin gündüzden, gülün de dikenden farkı yoktu; dünya âdeta umumî bir mâtemhâne, varlık da tıpkı bir kaostu.. O'nun eşyanın yüzüne çaldığı nur sayesinde, zulmet ziyâdan ayrıldı, geceler gündüze kalboldu; kâinat kelime kelime, cümle cümle, fasıl fasıl okunur bir kitap haline geldi.. her şey âdeta yeniden dirildi ve gerçek değerini buldu.

Evet, O'nun yeryüzünü şereflendirmesi, kâinat çapında bir vak'a ve yer-gök adına en büyük bir hâdise olduğu gibi, aynı zamanda insanlığın da yeniden dirilişi sayılır. O, elindeki, ci-

* Günler Baharı Soluklarken, s. 23

hanları aydınlatan, nûrefşân mesajıyla, dünyayı yeniden göklere göre tanzim edeceği, varlığın perde arkası hakikatlerine tercüman olacağı, eşya ve hâdiselere yeni tefsir ve yeni yorumlar getireceği güne kadar varlık bütünüyle mânâsız, ruhsuz, birbirinden kopuk ve birbirine yabancı gibiydi; cansızlar âdeta, abesler resm-i geçidinde birer figür, canlılar *"natürel seleksiyon"*un dişleri arasında ve her gün başka bir ölüm ağında.. bu kara yalnızlıkta insanlar ise, her an başka bir ayrılıkla inleyen birer yetim, birer mazlum, birer mağdur vaziyetindeydi. O'nun neşrettiği nûr sayesinde birdenbire karanlıkların büyüsü bozuldu, şeytanlar bozguna uğradı ve dalâletler gidip gayyâyı boyladı.. eşyanın mahiyeti değişti; tahripler tamire dönüştü, inkırâzlar da onarım hazırlığı şekline girdi.. dünya üzerindeki konup-göçmeler, gelip-gitmeler birer resm-i geçit hâlini aldı; doğumlar birer toy-düğün, ölümler de birer "şeb-i arûs" oldu.

O'nun ışığı başlarımızı okşamaya başladığı günden itibaren, ruhlarımızda "ebedî yok olma"nın tesiri kırıldı; hicranla çarpan sinelere dost ikliminden vuslat muştuları geldi-ulaştı. Bü-

tün bir insanlık olarak biz hepimiz, O'nun gönüllerimize üflediği hayat sayesinde kendimizi idrak edip eşya ile münâsebete geçebildik.. özümüzdeki cevherleri değerlendirip, benliğimizdeki sonsuzluk buudunu sezebildik. O olmasaydı, ne ruhumuzdaki bu derinlikleri kavrayabilir, ne de kabirden geçip sonsuzluğa uzayan bu yolu ve bu yolculuğu bu kadar şirin görebilirdik. Gönüllerimize aşk u heyecan salan O, gözlerimize ışıklar çalan O ve bizleri ebedler ülkesine seyahate hazırlayan da yine O'dur.

O, bu uzun ve sırlı yolculukta, bulunduğumuz sahil itibarıyla, bizim için bir kaptan ve rehnümâ, varacağımız âlem itibarıyla da bir mihmandar ve şefaatçi ise, bizim de O'na karşı bir kısım sorumluluklarımız vardır ve bu mevzuda lakayt kalmamız da mümkün değildir. Ama, ne gariptir ki, bizler asırlardan beri bu ışık insan ve O'nun nurlu mesajına karşı hep lakayt kalmışızdır.. lakayt kalmak bir yana çok defa saygısız davranmışızdır...

Vâkıâ, dar bir dairede ve belli ölçüler içinde, merasim türünden bir mevlid, birkaç paket şeker ve birkaç şişe güllâp-

la.. bazen de birkaç ses sanatkârı ve birkaç ilâhîci ile velâdeti tes'îd etmeye, O'nunla irtibatımızı ortaya koymaya çalışmışızdır; ama, bunlar kat'iyen O'nun büyüklüğüyle orantılı olmamıştır; orantılı olmak şöyle dursun, O'nun kapıkullarına gösterilen saygı ve ihtiram seviyesine bile ulaşamamıştır. Hele Hz. Mesih'in doğum günü veya şöyle-böyle O'nunla alâkalı gösterilen noel, paskalya ve daha başka yortu ve karnavallar seviyesinde bir neş'e ve cûşişin yaşanması kat'iyen söz konusu olmamıştır...

Bu mevzuda yapılması teklif edilen şeylerin "ef'âl-i mükellefîn" arasında yeri olmadığı muhakkak; kimse de böyle bir iddiada bulunamaz. Ancak, acaba bu Kutlu Doğum'u O'nun nûrefşan mesajı adına daha derince, daha içten ve daha ciddî olarak değerlendiremez miyiz?

Hz. İsa ile alâkalı günler, halkı Hristiyan olsun-olmasın, hemen her ülkede âdeta neş'e, sevinç kıyametleriyle kutlanır; haftalarca, hatta aylarca her mahfilde sözler, muhâvereler hep o istikâmette cereyan eder.. her tarafa O'nun adına tebrikler, he-

diyeler yağar.. hediye ve tebrik teâtisi, o günlerde postanelerin biricik işi hâline gelir. Telefonlar, sürekli O'nun namına zil çalar, âhizeler O'nun nâmına konar-kalkar.. dört bir yan kandillerle süslenir; çarşı-pazar renklerle-ışıklarla kahkaha atar.. evler bir arı kovanı gibi, O'na ait duygularla uğuldar, mâbedler O'na ait neşîdelerle inler.. ve her gece, âdeta şehrâyinler gibi büyüleyici ve baş döndürücü olarak geçer.

Gerçi, bu karmakarışık karnavallarda çoğu kimse ne yaptığını bilemez ve neden, çoğu maskaralık olan bu işlerin içine girdiğini fark edemez. Ama, yine de o günlerde her saat ve her dakikası ile dinî bir vecd içinde ve ne yaptığının şuurunda olan bir sürü insan vardır.

Ne olursa olsun, Hz. Mesîh'e ait gün ve geceler o kadar insanlığa mâl olmuştur ki, bilerek-bilmeyerek herkes kendini o acaip törenler içinde bulur; ibadet, eğlence veya maskaralık, Hristiyanlarla aynı duyguları paylaşır, aynı hislerle yatar-kalkar.. hatta çam, çınar devirir, hindi parçalar, şampanya patlatır ve kör-kütük sarhoş olup sokaklara dökülür...

Mübeccel velâdetin böyle eğlenceli, cümbüşlü kutlanmasını ve mübârek İslâm dininin de bir karnavala çevrilmesini ne biz ne de başkası arzu etmez.. zaten bunu yapmaya da kimsenin gücü yetmez. Ancak, yalancı ve riyakâr bir dünyanın, koskocaman insanlık âlemini nasıl bir iğfal ağına aldığını gördükçe, "Neden acaba İslâm dünyası, aynı zamanda kendi velâdeti de sayılan Rebîulevveli, Rebîulevvelle gelen "Nevrûz-ı Sultanî"yi ve o günle gelen insanlığın kurtuluşunu aynı heyecan, aynı cûşiş içinde tes'îd etmez." diye hayıflanıyor ve kendi kendimizi sorguluyoruz.

Yukarıda serdedilen mülâhazalardan, Seyyidina Hz. Mesîh ve arkasındakileri tezyîf mânâsı da çıkarılmamalıdır. Biz Müslümanların Hz. İsa'ya karşı saygımız sonsuz olduğu gibi, O'nun getirdiği mesajın, bugünkü batı medeniyetinin önemli bir rüknü olduğunda da şüphemiz yoktur. Evet, tarihçilerin ve medeniyet felsefecilerinin de ifade ettikleri gibi, eğer Hz. İsa ve O'nun getirdiği ruh ve mânâ olmasaydı, batı medeniyeti hiçbir zaman vücud bulamazdı; zira onun bir esası Grek düşüncesi (Mate-

matik düşünce) diğer bir esası Roma hukuku olduğu gibi, önemli bir rüknü de gerçek mânâsıyla Hristiyan dinidir. Şu hususu da önemle kaydetmek icap eder ki, eğer insanlığın medâr-ı fahri Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun nurlu mesajı olmasaydı, İslâm medeniyeti olmazdı.. İslâm medeniyeti olmayınca da batı "uygarlığı" doğmazdı.

Evet, eğer İslâm, o yumuşak, o müsamahakâr, o sımsıcak, o ilme açık ve tefekkürü ödüllendiren semâvî renkleri ile batı yamaçlarında tüllenmeseydi.. ve eğer onuncu asırdan itibaren İslâm âlimleri ve bu arada Türk düşünürleri, Greko-lâtin kültürünü Avrupa'ya taşıyıp, Avrupalıya tanıtmasalardı, batı hâlâ orta çağları yaşıyor olacaktı. Zaten, matematik, fizik, kimya, astronomi, hendese ve tababet gibi ilim dallarının doğulu ve İslâm alaşımlı olduğunda kimsenin şüphesi yok. Bizim dünyamızda medeniyet adına her şeyi batılı görmeye kendini şartlandırmış bir kısım müstağripler kabul etmeseler de, batı medeniyeti, hâlihazırdaki yerini alabilmesi ve modern şekliyle var olabilmesi için, Hz. Mesîh'den sonra tam altı asır daha bekleme

mecburiyetindeydi.. bekledi, İslâm'la karşılaştı.. bu karşılaşmayı tam değerlendirdi veya değerlendiremedi, o ayrı mesele; ama ondan mutlaka müteessir oldu, çok yararlandı ve geleceğini onun ışığında dizayn etti.

Evet, batı, İslâm medeniyetine esas teşkil edecek olan prensipleri benimsemese bile ondan aldığı, alıp değerlendirdiği ve bu arada İslâm'ın ona tedai ettirdiği pek çok şey vardır.. ve bunlar yeni batı kafası ve yeni batı düşüncesinin teşekkülünde, tahminler üstü tesir icra etmişlerdi...

Bu itibarla diyebiliriz ki:

"Dünya neye mâlikse O'nun vergisidir hep,
Medyûn O'na cemiyeti, medyûn O'na ferdi;
Medyûndur O ma'suma bütün bir beşeriyet,
Yâ Rab, mahşerde bizi bu ikrar ile haşret!"

(M. Akif)

Asırlar var ki, topyekûn insanlığın medyûn bulunduğu bu Zât'ı, kendi kâmet-i kıymetine uygun bir velâdet günü, velâdet haftası, velâdet ayı, ile tes'îd edemedik.. tes'îd etmek bir yana,

O'nun kapı kullarına gösterilen alâka ölçüsünde O'na karşı tazimde bulunamadık. Aylar, yıllar ve asırlar boyu O'nun için şehrâyinler tertip edilse, her gece O'nun için yüzlerce, binlerce neşîdeler söylense, yine O'nun hakkı ödenemez ve O'nun için bir şeyler yapıldığı söylenemez. Ne var ki, "Sultan'a sultanlık, gedâya da gedâlık yaraşır." düşüncesinden hareketle, "Hiçbir şey yapmamaktansa, az dahi olsa mümkün olanı yapmak daha iyidir." diyor ve "Ebedî Risalet Sempozyumu" gibi konferansların her sene ayrı bir ülkede icra edilmesini.. ve belli bir zaman diliminin bu işe tahsisini.. ve mümkünse önümüzdeki yılın -tabiî O'nun dünyasında, O'na sadece bir yıl tahsis etmenin ne denli bir cimrilik ve vefasızlık olduğunu ruhlarımızda duymanın ezikliği, ârı ve hicabıyla- "Hz. Muhammed Yılı" (sallallâhu aleyhi ve sellem) olarak ilânını teklif ediyoruz.

*Medine'nin Gülü**

Andım yine Sen'i her şey yâdımdan silindi,
Hayâlin gönlümün tepelerinde gezindi;
Bu bir serâp olsa da hafakanlarım dindi..
Andım yine Sen'i her şey yâdımdan silindi.

Keşke hep aşkınla oturup aşkınla kalksam,
Rûhlar gibi yükselip de ufkunda dolaşsam;
Bir yolunu bulup gönlünden içeri aksam..
Keşke hep aşkınla oturup aşkınla kalksam.

Anlasam, vuslata ne zaman ferman gelecek?.
Hicranla yanan gönlüm durmadan inleyecek;
İnleyip en taze hislerle hep bekleyecek..
Anlasam, vuslata ne zaman ferman gelecek?.

---

* Kırık Mızrap, s. 337

Kalbim bir güvercin gibi titrerken adından,
Ne olur Sana ulaşmam için kanadından;
Bana bir tüy ver, pervaz edeyim hep ardından..
Kalbim bir güvercin gibi titrerken adından.

Ey kupkuru çölleri Cennet'e çeviren Gül;
Gel o bayıltan renklerinle gönlüme dökül!
Vaktidir, ağlayan gözlerimin içine gül!.
Ey kupkuru çölleri Cennet'e çeviren Gül!

Mecnûn gibi arkanda koşan kulun olayım,
Bir kor saç içime ocaklar gibi yanayım;
Sen'siz geçen bu acı rüyâdan kurtulayım..
Mecnûn gibi arkanda koşan kulun olayım..

Aklım uzakta kaldığı günleri saymakta,
Rûhuma sisli-dumanlı bir kasvet yaymakta;
Göster çehreni ki, güneş gurûba kaymakta..
Aklım uzakta kaldığı günleri saymakta...

Son demde hiç olmazsa gurûbum tulû olsun,
Gönlüm ufkunun en taze renkleriyle dolsun;
Her yanda tamburlar çalınsın; neyler duyulsun..
Ne olur, hiç olmazsa gurûbum tulû olsun..!

Tembele ve tembelliğe yüz vermeyen, çalışmayı ibadet sayıp, çalışkanı alkışlayan, arkasındakilere yaşadıkları çağın ötesini ve topyekün insanlığa muvazene unsuru olma noktalarını gösteren, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir.

* * *

Vilâdetin Çağrıştırdıkları*

Varlığın çehresindeki perdeyi kaldıran; eşyanın ruhunda meknî bulunan sırları gün yüzüne çıkaran; yerle gök arasındaki kopukluğu giderip bir kere daha arzı semâlara bağlayan; akılla kalbi en sağlam esaslar çerçevesinde buluşturup muhakemenin ufkunu fizik ötesi enginliklere ulaştıran; canlı-cansız her şeyi en doğru şekilde okuyan; okuduklarını, herkesten çok önce ve en büyük araştırmacıların idrak ufkunu aşkın bir seviyede yorumlayıp küllî kâidelere bağlayan O'dur. O'dur kâinat hakkında sözün özünü söyleyen; sözleriyle eşya ve hâdiseleri hallaç eyleyen ve her şeyin ötesini temâşâ etmemiz adına bize sır perdesini aralayan; insan düşüncesini madde ve mânânın birleşik noktasına yükselten ve köhneleşmiş anlayışları târumâr ederek gördüğümüz şu fizikî dünyayı cennetlerin koridoru hâline getiren…

* Beyan, s. 97

Biz hemen hepimiz, körkütük yaşadığımız şu âlemde Rabbimiz'i O'nunla tanıdık. Sağanak sağanak başımızdan aşağı dökülen nimetleri O'nun basiretlerimize saçtığı nurlar sayesinde duyup hissettik. Nimete minnet ve şükran duygusunu; ihsan, hamd ü senâ düşüncesini O'ndan öğrendik. O'nun sunduğu mesajlarla Yaratan ve yaratılan arasındaki ilişkileri, kul ve Mâbud münasebetlerini, Yaratan'ın ululuğuna ve bizim kulluğumuza yaraşır şekilde duyup anlayabildik.

O yeryüzüne ayak basmadan önce -ayağı başlarımızın tacı- her tarafta ziyâ-zulmet iç içe, çirkin-güzel yan yana, gül dikene takılı, şeker kamışta saklı, arz semâya inat kapkaranlık, semâ ürperten korkunç bir boşluk, metafizik fiziğin dar mülâhazalarına bağlı, mânâ maddenin arkasında renksiz ve silik, ruh içi boş kuru bir unvan, gönül de cesedin gölgesindeydi. O'nun basiretlerimize çaldığı ziyâ ile, bütün eski dünya ve eski düşünceler bir bir yıkıldı.. zulmetler ışık karşısında bozgunlar yaşamaya başladı.. ve bir kere daha zimam, ruh ve mânânın eline geçti. O'nun, insan, varlık ve Allah adına ortaya

koyduğu yorumlar sayesinde, kâinat, muhtevalı ve okunaklı bir kitaba dönüştü.. bir baştan bir başa bu koskoca âlem bir meşher hâlini aldı.. eşya ve hâdiseler de âdeta birer bülbül kesildi.. Hakk'ı söyleyen, Hakk'a çağıran, Hakk'ın ibdâ ve inşâ destanlarını haykıran birer bülbül...

Dünya insanlığının gözleri O'nun ışığına uyanacağı âna kadar hissiyat kapkaranlık, düşünceler tutarsız, gönüller de yalnızlıkla iki büklümdü. Ne kedersiz bir sevinç bilinebiliyor, ne de elemsiz lezzetten haber vardı. Ötelerden bir damla rahmet düşmüyor ve gönül yamaçları da baharı ve yeşili bilemiyordu. O'nun teşrifiyle her yeri kasıp kavuran kuraklığın büyüsü bozuldu; göklerin gözü yaşlarla doldu ve gönüller Cennet yamaçlarının rengini aldı. Derken rahmetsizlikten şak şak olmuş bütün sinelerin ızdırabı dindi.. ve nice bin seneden beri ölümün pençesinde kıvranan ruhlara hayat çeşmesinin ufku göründü.

O, bu köhne dünyaya şeref vereceği âna dek yalan-doğru iç içe, günah-sevap yol arkadaşı, fazilet mefhumu silik bir kavram, rezalet hevâ ve heves pazarlarının en mergûb metâıydı.

Alınlarında isyan damgası, ruhlarında hezeyan bütün insanlık asıl hedeflerine ters hayat sergüzeştleriyle, her görüldükleri yerde sinelere ürperti salıyor.. hemen herkes bu vahşethâne-i belâda birbirini endişe ile süzüyor.. hak ayaklar altında pâyimâl, kuvvet bütün azgınlığıyla her şeye hakim.. dişli olmak âdeta bir imtiyaz; sözü sadece pençesi güçlü olanlar söylüyor.. hayvanî ölçüler içinde boğuşma insanların her günkü tabiî hâli.. birbirini yemek mârifet, kaba kuvveti iradenin hakkı saymak takdirlik iş.. hak düşüncesi Kafdağı'nın arkasında, adaletsizlik zayıfın, güçsüzün korkulu rüyası.. ismet, iffet, hakka hürmet mülâhazaları en sefil günlerini yaşamakta ve günümüzdekinden de beter.. ne kalbe rağbet ediliyordu ne akla itibar; hakaret görüyordu salim düşünce ve dinî duygular.. vicdan, zihnin bir yanına sıkışmış yitik mefhumlu bir ucûbe.. ruh, biyolojik hayatın birkaç kademe altında sürüm sürüm bir mağdur. Hırsızlık râyiç, harâmîlik yiğitlik, yağma-talan şecaat emaresi.. düşünceler sefil, duygular vahşi, yürekler merhametsiz ve ufuklar da zifte boyanmış gibi simsiyah olduğu bir dönemde her şeye yeten muhteşem bir kalb enginliğiyle O geldi; O geldi ve bir hamlede dünyanın çehresin-

deki yıllanmış küfleri temizledi.. ufuklardaki isi-pası sildi.. gönülleri ışık ümidiyle şahlandırdı.. şafakların çehresinde hemen herkesi bir yeni günü temâşâya çağırdı.. gözlerdeki perdeyi kaldırdı ve ruhlara o güne kadar görmedikleri farklı şeyleri müşahede etme zevkini duyurdu.. aklın nabzını kalbin ritmine bağladı.. sinelerdeki değişik hezeyanları kalbî ve rûhî heyecanlara çevirdi.

O geldi ve bütün yaslı çehrelerdeki kederlerin yerini en içten tebessümler aldı.. O geldi, zulmün sesi kesildi.. mazlûmun âhı dindi.. ve sinelerde adalet duygusu dirildi.. O geldi kaba kuvvete “Dur!” deyiverdi. Mütecavizlerin haddini bildirdi ve hakkın dilindeki zincirleri çözdü.

Bunca fezâyi ve fecâyie rağmen bugün hâlâ bir kısım mükemmelliklerden söz edebiliyorsak; bunu O’nun bize sunduğu evrensel değerler külliyâtı o muhteşem semâvî kâmusa borçlu bulunuyoruz. Gönüllerimizde iyiyi, güzeli, insanî olanı arama hissi, O’nun içimize saldığı sonsuz televvünlü ziyâdandır. Ruhlarımızda duyduğumuz ebedî saadet arzusu O’nun sinelerimizde tutuşturduğu nurdandır, imandandır.

O'nu tanıyınca hepimiz ve her şey değişti; biz ebed için yaratıldığımızı, ebede meb'ûs olduğumuzu anladık; anladık ve vîrâne gönüllerimiz birden, İrem Bağlarına dönüşüverdi; çevremiz de Firdevs renklerine büründü. Talihimizin aydınlığında O'na katılıp O'nun leşkeri içinde yerimizi alınca önümüzü kesen bütün gulyabânî ağları bir bir yırtıldı.. kurtlar, çakallar kuyruklarını kısıp inlerine sığındı.. çıyanlar töre değiştirip güvercinlerle arkadaş oldu.. ve şeytânî ocaklar bir bir söndü; şeytanlar da gidip otağlarını ümitsizlik vadilerine kurdu.. derken her yerde burcu burcu ruh ve mânâ râyihaları duyulmaya başladı.

Ey ışığıyla karanlık dünyalarımızı aydınlatan Nur, ey o enfes râyihasıyla cihanları ıtriyat çarşısına çeviren Gül, gönül mağriplerimizde o vakitsiz gurûbun, ümit sabahlarımızı kapkaranlık bir hicran gecesine çevirdi. Göz gözü görmez oldu ve yollar bütünüyle birbirine karıştı. Gün geldi, akıl, Senin yolundan çıkıp başka vadilere saptı.. düşünce bütün bütün Sana karşı kapandı ve her taraf yıllardan beri pusuda bekleyen o kapkaranlık hilkat garibeleri ile doldu. Adın sinelerimizden ka-

zınmak ve nâmın yeni nesillere unutturulmak istendi. Bu meş'um gayretlerle beraber şu köhne dünyamız uğursuzluk ağına takıldı ve ümmetin kaderi kamburlaşıp iki büklüm oldu. Durduğumuz yerde duramadık, olmamız gerektiği gibi olamadık ve ulaşma iddiasında bulunduğumuz yere de ulaşamadık.. mânâ köklerimizden koptuk.. maddeyi ve dünyayı doğru okuyamadık.. kendimizi bir korkunç hazanın solduran, öldüren ikliminde sararıp solmaya saldık.. herkes kendi düşünce dünyasının ufkuna koşarken bizler ürperten bir yok oluş içinde olduğumuz yerde kalakaldık.

Bak şimdi korkutan bir belirsizlik var Senin dünyanda; anlayışlar dar, düşünceler çarpık, yenilenme ve dirilme duyguları da tamamen meflûç. Doğduğun kutlu diyar, yıllar var bütünüyle kısırlaştı, hiçbir şey doğurmuyor artık.. mübarek köyün, vefasızlığımızı tecziye suskunluğu içinde. Şam, Bağdat sürekli anomali doğuruyor.. Belhler, Buharalar hiçlik vadilerinde hiçi arıyor.. Konya folklor gösterileri ile teselli peşinde.. bir baştan bir başa koca Endülüs, ruhunu katledenlere teslim.. İs-

tanbul gayesizlik ve hedefsizlik pençesinde mütemâdi gel-gitler yaşıyor.. ve koskoca bir âlem garip, yetim, ihtilâçlar içinde ve zamanzede...

Getirdiğin o muhteşem mânânın üzerine simsiyah bir gölge düştü.. Seninle gönüllerimiz arasında korkunç bir gaflet, cehalet, basiretsizlik haylûleti var; yaşanan bu küsûf ortamında gelecek adına bir şey söylemek şöyle dursun çevremizi bile tam görüp değerlendiremiyoruz. Senin ışığının ulaşmadığı ruhların "ba'sü ba'del mevt"i mümkün mü bilemeyeceğim.? Aslında ziyâsını, rengini, desenini Senden almayan yığınlar nasıl dirilebilir ki...

Biz hepimiz, bir talihsiz dönemde gönül yamaçlarımızda ruhunun gurûbunu acı acı seyrettik ve gidip karanlıklara gömüldük. Bu ürperten gurûb karşısında hiçbir şey yapamadık ve tam bir âcizlik örneği sergileyerek hep sustuk.. ve sustu buna karşı kendi alanında bütün ilâhî lütuflar, ihsanlar, huzurlar, saadetler ve gül devrine ait en tatlı neşideler. Mübarek sima ve sîretine hasret gittiğimiz bu günlerde, kaderimize hicran, bize

de suskunluk düştü. Simsiyah yokluklar yaşadığımız bu meş'um dönemde gökler bize hiç yüz vermedi, yıldızlar yüzümüze hiç gülmedi.. Ay-Güneş Senin üzerine doğduğu renkte hiç mi hiç görünmedi.. biz çevremizde hep karanlıklar gördük ve gece mahlûklarının homurtularıyla ürperdik. Sen artık aramızda yoktun ve her yanda yılanların-çıyanların ıslıkları duyuluyor, her taraf yarasaların şehrayinleriyle inliyordu.. Sen küsmüş müydün/küser miydin onu bilemem; bildiğim bir şey varsa, o da, Seni kırmış olmamız ihtimalidir –ihtimal sözde bir iyimserlik ifadesi–.. ama eğer lütfedip gönüllerimize teveccüh buyurmazsan, bu defa biz kırılıp paramparça olacağız.. ve şayet gelip dünyamızın çehresindeki isi-pası silmezsen bu sakil hava ile bir daha dirilmemek üzere boğulacağız...

Ey güzeller güzeli Sevgili gel, bir kere daha yeniden misafirimiz ol.. tahtını sinelerimize kur ve bize buyurabildiğin her şeyi buyur. Gel, gönüllerimizdeki karanlıkları kov, bütün benliğimize ruhunun ilhamlarını duyur ve bize yeniden diriliş yollarını göster. Gel, her gün biraz daha azgınlaşan şu zulmetleri ışığın-

la dağıt ve herkesi inleten zulüm ve adaletsizlik ateşini söndürüver. Gel, her şekliyle kine, nefrete, düşmanlığa kilitlenmiş şu zavallı ruhların boyunlarındaki zincirleri çöz; sevgiye, merhamete, şefkate hasret giden sinelerimizi muhabbetle, hoşgörüyle coştur; gel, ruhlarımızı aklın aydınlığı, gönüllerimizi de mantık ve muhakeme enginliğiyle buluştur ve bizi kendi içimizdeki kopukluklardan kurtar.

Sen gidince kimilerimiz akla takılıp düz yollarda yolsuzluk yaşamaya başladık.. kimilerimiz de kendimizi bir kısım gönül hülyalarına saldık, vehimlerimizle oyalandık.. ne aklın dilini anlayabildik ne de kalbî ve rûhî hayatın derinliklerine dalabildik.. aklı ihmal edip dünyanın kanına girdik, kalbe bütün bütün tavır alıp kendi derinliklerimizi görmezlikten geldik. Ey karanlık gecelerimizin Ay'ı-Güneş'i, ey yolda kalmışların biricik rehberi, Sen bizler gibi sadece bir kere doğmadın/doğmazsın; zamanın her parçası Senin için bir tulû vakti, gönüllerimiz de mütevazı matlaın.. perişaniyetimiz Sana bir çağrı, sinelerimiz Seniyye-i Vedâ.. ne olur artık ağlayan gönüllerimize acı da gel; doğ

canlarımıza Yaratan aşkına, bizi yalnız bırakma; yalnız bırakıp ruhlarımızı Sensizlik ateşine yakma.. ne ilm u irfanımız var, ne hayr u tâate mecâlimiz; günah, isyan diz boyu; Sana sunacağımız armağan "*Bi bidâatin müzcâtin – Kayda değmez bir sermaye*"[1] ölçüsünde bile değil.. bugüne kadar aşındırmadık eşik ve çalmadık kapı bırakmadık; gönül bağlayıp arkalarından koştuklarımız her zaman bizi aldattı, sonra da yol ortasında bırakıp gitti. Ne yürümeye takatimiz kaldı ne bulunduğumuz yerde ikamete dermanımız. Bağban Sen isen –öyle olduğunda şüphemiz yok– bağ niye sahipsiz kalsın –Sana böyle bir çağrıda bulunmak da ayrı bir saygısızlık.– Merkezi tutmak Senin hakkın ise o makam adına söz söylemek kimin haddine...

Ey şefkati, adaletini aşkın Gönüller Sultanı, Seni unuttuğumuzun, Sana saygısızlıkta bulunduğumuzun farkındayız; ama Sen, şimdiye kadar bundan daha acılarını da gördün; incinsen de küsmedin, vefasızlık görsen de alâkanı kesmedin. Başını yaranlar, dişini kıranlar karşısında bile ellerini açıp dua dua yalvardın. Seni bilmemelerini mazeret sayarak, lânet ve beddu-

1 Yûsuf sûresi, 12/88

ada bulunmadın, lânet ve bedduaya "âmin" de demedin. Sineni, Ebû Cehil'leri bile ümitlendirecek ölçüde açabildiğin kadar açtın ve her sözünü, her davranışını Hakk'ın rahmetinin enginliğine bağladın. Beklediklerimiz hakkımız olmasa da, bütün bu yaptıkların karakterinin gereği olduğunda şüphemiz yok.

Ey Dost, kaç bahar gelip geçti biz hep hazandayız ama, düşe-kalka olsa da hep izindeyiz. Gel bizi bir kere daha sevindir. Sevindir ki; bağının taptaze fidanlarıyla nâmını âleme tam duyuracak demdeyiz. Dünya Senin dünyan –müsaade buyurursan dünyamız da diyeceğim– bu dünya ışığa hasret gidiyor. Bizler o kırık azimlerimiz ve o çatlamış ümitlerimizle, yolların hakkını veremesek de hep yollardayız. Sadece hislerimizle de olsa, aradığımız sevgili Sensin; gel son kez içimize doğ ki gönüllerimiz ışıkla dolsun ve ufuklarımızı saran şu upuzun geceler savulup gitsin; yerlerini gündüzlere bıraksın...

Gözlerimiz tulûunun emarelerini görmese de, tadın, lezzetin, kokun daha şimdiden hemen hepimizi mest etti. Gel bizi yeniden arkana al ki, ışığın ruhlarımıza vursun.. Sen: "*Sâyesi*

yere düşmez bir nahl-i Tûr'sun / Mihr-i âlemgîrsîn baştan ayağa nûrsun." (Itrî). Mesajın nur, düşüncen nur, ufkun nur, her yanınla pürnursun; aç yüzünden nikâbını cihanlar nurla dolsun ve her yanda nâmın duyulsun.

Ey Yüce Dost, söylenen sözler bir na't değil, sevgili kapısında mırıldanan serenât da değil; özü hasret, ruhu hicran kapıkuluna ait ritimsiz bir feryattır, bir feryâd-ı mutâddır.

*Gönlümün Sultanı**

Gönlümün sultanı her zaman dilimde virdim,
Ağlarsam, Sanadır âh u efgânım Efendim.
Ayrılmaz bendenim, sâyende kulluğa erdim,
Azaptan emânım, derde dermanım Efendim.

Nere baksam, kimi görsem gönlüm hep Sendedir,
Kulun boynundaki tasmasıyla bir bendedir;
Onu alıp satmak yalnız Senin elindedir,
Işığım, ziyam, rehberim, bürhânım Efendim.

---

* Kırık Mızrap, s. 339

Ne dizimde tâkat ne irademde fer kaldı,
Şu biten hayatımdan bir sürü keder kaldı;
Sermâyem olmasa da Senden bir eser kaldı;
Bir de kapında nâlân u giryânım Efendim.

Sen sahip çıkmazsan bu sîne virâne olur,
Bu bağı tımar edecekse, bir tâne olur.
Keremkânım bir de bana lütfetsen ne olur.!
Gözde nûrum, tende cânım, cânânım Efendim.

Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), küfrün, vahşetin aleyhine bir celâdet ve belâgat kılıcı olarak ortaya çıkma, dört bir yanda avaz avaz hakikati ilân etme ve insanlığa gerçek var oluş yollarını göstermede eşi-menendi olmayan bir Zât'tır.

* * *

... Ve Gaybın Son Habercisi*

Allah, kâinat ve insan konusunda son sözü, varlık ağacının çekirdeği, kâinat kitabının ille-i gâiyesi ve Hakk'a davetin en gür sesi olan Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) söylemiştir. "Gayb" ve "Gaybü'l-gayb"ın son habercisi O, eşya ve hâdiselerin yanıltmayan yorumcusu O, insan ve Yaratıcı münasebetini hem de herhangi bir iltibasa meydan vermeyecek şekilde ortaya koyan O ve böyle bir münasebetin gereklerini açık-seçik belirleyen de O'dur. O, bir yönüyle ilk ve Hakk'a en yakın, diğer yönüyle de son, fakat en emin bir kurbet rehberidir.

* Kendi Dünyamıza Doğru, s. 151

Melekler O'nun muntazırı, nebiler müjdecisi, veliler de O'ndan ışık alan O'nun meyveleridirler. Nübüvvet çerağı başta O'nunla tutuşturulmuş, özündeki mânâ ve muhteva da en nurefşan şekliyle yine O'nunla ortaya konmuştur. Evvelden evvel ilk nur O'nun nuru, son ışık tufanı ise O'nun haricî âlemdeki zuhurudur. Bir başka zaviyeden O, âfak ve enfüsün fihristi, varlığın özü, usâresi, yaratılış ağacının gaye çerçevesinde en münevver meyvesi ve Yüce Yaratıcı adına bütün ins ü cinnin de efendisidir.

O, özü ve konumu itibarıyla her zaman tavsif üstü, zatı açısından nazîrsiz, ötelere ait derinlikleri zaviyesinden ferîd-i kevn ü zaman, elindeki mesajıyla da apaçık bir bürhandır. Şöhreti tâ Adem Nebi öncesine dayanmakta; ziyası vücudundan evvel dillere destan; kudûmu ise –ayağı başımızın tacı– bütün insanlığa bir ihsandır. Varlığı vücud sadefinin en saf incisi, mesajı da mesajların en umumîsidir. İlmi bütün ilimlerin zübdesi, irfanı, etrafında en dırahşan çehrelerin toplandığı tertemiz bir kaynak, ufku da sonsuzu temâşâya koşan saf ruhların rasathanesi me-

sabesindedir. Gözler O'nun her yana saçtığı nurlar sayesinde gerçek çehresiyle eşyâyı temâşâ etme fırsatını elde etmiş; kulaklar O'nun söz zemzemesiyle söz cevherinden o güne kadar işitilmemiş lâhûtî besteler dinlemiş; O'nun atmosferinde nice gizli şeyler ayan olmuş ve bulanık düşünceler de durulup safvete ulaşmıştır. O'nu gören ve O'nu dinleyenlerin ruhlarındaki paslar çözülmüş, gözlerindeki buğular silinip gitmiş; başların en başından, sonların en sonundan verdiği haberlerle beşer idrakini aşkın bütün meçhuller aydınlanmış, belirsizlikler birer birer mânâ zeminine oturmuş ve topyekün varlık yaratılış gayesi açısından okunup yorumlanan bir şiir ve ebediyet edalı bir beste hâline gelmiştir.

Bütün ilimler O'nun bilgi deryasından sadece bir katre, umum hikmetler de O'nun mârifet çağlayanından küçük bir damladır. O'nun hayatının saniye ve saliselerine nisbeten bütün zamanlar âdeta bir âşire; O'nun maskat-ı re'si olması sırrıyla, kâinatlar yanında bir tırnak hükmündeki şu yerküre de bütün varlığa denk bir cihandır. Taayyün ve kaderî programda evvel O,

nübüvvet davasında son sözün hatibi O, zahirin hakikî şârihi O, esrâr-ı bâtının nâtıkı da O'dur. Ruhu'l-Kudüs'ten ilmî ve aklî hakikatleri almaya müsait yaratılması, engin şuuru, üstün idraki, melekût ötesine açık kalbi ve öteler ötesini temâşâya müstaid sırrıyla O nübüvvet tahtının sultanı, ötelere açık nurânî bir âhize gibi aldığı şeyleri ruhlara ve akıllara arızasız duyurması itibarıyla da risalet âleminin en beliğ tercümanıdır.

O, zatına ait hususiyetleri mahfuz, nübüvvetinin gereği bize Cenâb-ı Hakk'ı zât-sıfât-esmâsıyla bildirir, tanıttırır ve O'na karşı bizlerde sorumluluk duygusu uyarır; bu yönüyle O, bilinmezleri bildiren, idrak edilmezleri ruhlarımıza duyuran bir tarif edici ve bir muallim-i ekberdir. Dinî hükümleri tebliğ, insanî değerleri talim ve ahlâkî esasları temsil yanı itibarıyla da O, muvazzaf bir müşerri', bir kanun vazıı ve hakikatler hakikatinin bir kavl-i şârihidir.

Nübüvvet, risalet ve bunların vesayetinde vilâyet, zâhire açık oldukları gibi, bâtına karşı da "müfettehü'l-ebvâb"dırlar. Hatta onların akılları dahi, bu ilâhî mansıbın boyasıyla bir insi-

bağdan geçmiştir; geçmiş ve birkaç kadem onların gerisinde durmakta ve onların buyruklarını beklemektedir. Onların akılları gibi haddini bilip nübüvvet vesayetine giren bir akıl, "Ruh-u A'zam"la nurlanır ve insan hakikatinin önemli bir buudu hâline gelir, zamanla da zâhirin yanında bâtını da sezmeye, evvelin yanında âhiri de duymaya başlar.

Varlığın hem zâhiri vardır hem de bâtını; zâhir, gözle görülür, duyu organlarıyla hissedilir; akıl ve muhakemeyle de değerlendirilir. Bâtın ise ancak, onu duyma donanımıyla yaratılmış kimselere Allah tarafından açılır ve zâhirin ötesinde bir ses, bir soluk, bir renk ve bir desen olarak kendini hissettirir. Nebiler işte bu sesi, bu soluğu, değişik dalga boylarında bütün bir ömür boyu dinler ve hep ona göre tavır belirlerler.

Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi ekmelüttehâyâ) hususî konumuna göre hususî donanım açısından bu konuda mutlak bir fâikiyetin remzi ve sesidir. O, Allah'ın duyurmasıyla duyulmazları duyar, görülmezleri görür; yer yer ruhunun zaman ve mekân üstü bir mahiyet almasıyla ruhanîlerin önüne geçer;

Hakk'ın en mükerrem ibadı melekleri aşar ve gidip tâ "Kab-ı kavseyni ev ednâ" ufkuna ulaşır. O'nun Hak katındaki payesi kadar halk içinde de mütemâdî ve sarsılmaz bir itibarı vardır. O, ömür boyu kıl kadar doğruluktan ayrılmamış; dost-düşman herkese güven vaad etmiş; Hak'tan aldığı mesajları lâhûtîliğindeki cazibesiyle muhataplarına sunmuş; her zaman mâsumiyetiyle hatırlanmış, masûniyetiyle bilinmiş; fizik ve metafizik âlemlere açık keskin fetanet ve aydınlık ruhuyla tabiat ve mâverâ-i tabiatı hep doğru okumuş, doğru yorumlamış; dolayısıyla da ön yargılı olmayan bütün temiz vicdanların hemen hepsi hiç tereddüt göstermeden O'na koşmuş; en mütemerrid nefisler O'nun karşısında dize gelmiş, en müstesna dimağlar O'nun mesajlarında aklın yaratılış gayesini okumuş ve O'na teslim olmuşlardır. O'nun sayesindedir ki, insanoğlu, hayvâniyet ve cismâniyetten sıyrılarak kalb ve ruhun hayat mertebesi seviyesinde bir ufka yönelmiştir. O, varolma ufku itibarıyla vücud-u haricîye açılan kapının sırlı anahtarı, varolma gayesini gerçekleştirme adına da Hakk'a giden doğru yolun rehberi ve ebedî saadetin de şefaatkânıdır.

O'na kadar gelip geçmiş bütün nebiler O'nun dediğini demiş, O'ndan sonra gelen bütün evliyâ ve asfiyâ ise –fevkalâde halleri davalarına senet– O'nu tasdik etmiş ve mazhariyetlerinin de O'ndan olduğu itirafında bulunmuşlardır.. evet O, "Allah" deyip nazarları tevhide çevirmişse, bütün enbiyâ ve mürselînin sesi-soluğu, bütün evliyâ ve asfiyânın müşahede ve keşifleri de bunu müeyyiddir.

O, emin bir iman abidesiydi; dediklerini kılı kırk yararcasına yaşıyor, tavırlarını hep ötelere göre ayarlıyor ve hayatını Hakk'ı görüyor ve O'nun tarafından görülüyor olma derinliğiyle yaşıyordu; herkesten daha hassas davranıyor, her haliyle ciddî bir sorumluluk tavrı sergiliyor; her zaman hüsn-ü akıbet peşinde koşuyor ve gözünü bir lâhza olsun hedeften ayırmadan hep namzet olduğu noktaya doğru koşuyordu; koşuyor ve herkese Allah'la arasındaki o derin münasebetten çizgi çizgi mânâlar sunuyordu.

O'ydu varlığın mânâsını şerh ederek gerçek sahibine bağlayan; eşya ve hâdiselerin özündeki hikmet ve maslahatları ortaya çıkaran; bize burada yalnız olmadığımızı sık sık hatırlatan;

görülüp gözetildiğimizi ruhlarımıza duyurarak içlerimize inşirah salan; vahşetlerimizi izale edip gönüllerimizi ünsiyetle şahlandıran ve bize, baba ocağı gibi bir yerde bulunuyor olma duygularını yudumlatan. Eğer bugün bu sımsıcak yuvada her şeyin yerli yerince dizayn edildiğini görüp hissediyorsak, eğer kalblerimiz hakikat aşkıyla çarpıyorsa, eğer varlığı tahlil ve tanıma adına bir şeyler yapıp ortaya koyabiliyorsak bu dimağlarımızda O'nun tutuşturduğu çerağdandır. Evet, insan, varlık ve topyekün kâinatlar hakkında ne biliyorsak bütün bunlar O'nun, ruhlarımıza duyurduğu icmâlin inkişafından ibarettir.

O, dünü, bugünü ve yarını itibarıyla insanlığı yeniden inşa etmiştir, ediyor ve edecektir. Kendi devrinde, tabiatlara sinmiş binlerce senelik çarpık anlayışları, gayri insanî davranışları, sûiahlâk ve mizaç inhiraflarını bir hamlede, bir nefhada değiştirdiği gibi; tamamen şirazeden çıkmış günümüzün yığınlarına da sözünü dinleterek er-geç onları da zabturabt altına alıp mesajının gücünü göstereceğine inancımız tamdır. Siz buna, insan, kâinat ve ulûhiyet hakikatinin yeniden bir kere daha doğru

okunup doğru yorumlanması ve insanoğlunun varlık içindeki yerine göre bir duruşa geçmesi ve geçeceği de diyebilirsiniz.

Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi elfü elfi salâtin ve selâm) herkesi ve her şeyi alâkadar eden bir mesajla gelmişti ve vazifesi itibarıyla gönülleri, gözleri dolduracak bir derinlik ve cazibeye sahipti. Yaratılışında olabildiğine bir mükemmeliyet, davranışlarında fevkalâde inandırıcılık ve tavırlarında da her zaman cismâniyetini aşan bir lâhûtîlik nümâyandı. Bu göz kamaştıran zâhirî çizgilerin arkasında O, bugüne kadar hiç kimseye müyesser olmamış, Kur'ân'ın "huluk-u azîm" dediği öyle yüce bir ahlâka sahipti ki önyargısız, bir kerecik olsun O'nun atmosferine giren, bir daha da tesirinden kurtulamazdı. Bu güzellik ve fâikiyetlerinin yanında bir büyülü beyanı vardı ki, en mahir söz sarrafları dahi O konuşunca dillerini yutar, sessizlik murakabesine dalar ve O'nun ifadelerinin sihrine kapılıverirlerdi.

Şimdi isterseniz bu hususları biraz daha açalım: Allah O'na, iç ve dış yapısı itibarıyla öyle bir genişlik bahşetmişti ki, fevkalâde mütevazi olmasının yanında olabildiğine mehîb ve

büyüleyiciydi; huzuruna giren en mağrur ve mütekebbir ruhlar bile O'nun mehâbeti karşısında tir tir titrer, düşünce ve niyetlerinin hilâfına farklı bir hâl alırlardı. Mağrur Kisra elçileri, o mehâbet abidesiyle karşılaştıklarında oldukları yerde kalakalmış ve ne diyeceklerini unutmuşlardı. Aynı zamanda böylesi bir heybet ve ciddiyetin yanında herkesi büyüleyen ve kendine çeken öyle bir yumuşaklığı vardı ki, O'nu yakndan tanıyan herkes, O'na, evlât, anne-baba ve bütün sevdiklerinden daha fazla alâka duyar, âdeta O'nun tiryakisi olur ve bir daha da huzurundan ayrılmak istemezdi. O her hâliyle çevresine güven vaad eder; söz, tavır ve mimikleriyle her zaman Rabbisinin huzurunda bulunduğunu işaretler; sürekli emniyet soluklar ve herkese demet demet güven dağıtırdı. O, evvel ve âhir emin olarak tanınmıştı; bakışlarında emniyet nümâyândı, sözleri emniyet etrafında döner durur ve huzurunda hep emniyet besteleri duyulurdu. O'nun umumî davranışlarıyla aklı, ruhu, hissi, mantığı atbaşıydı ve birbirine müsâvî sayılırdı. Keskin zekâsı; hiç yanıltmayan firaseti; her türlü tereddüde kapalı kararlılığı; azm ü ikdamı; kimseyi aldatmamanın yanında baş döndüren strate-

jileri; en yaman hâdiseler karşısında dahi asla "pes" etmemesi; musibetlerin yüzüne gülmesi ve belâları iyi okuyup onlardan kitaplar dolusu ibretler çıkarması; şiddet, hiddet ve öfkeye sebebiyet veren münasebetsizlikler karşısında olabildiğine soğukkanlı, olabildiğine temkinli davranması hem O'nun insanüstü karakterini, hem de konumunu ve o konuma göre duruşunu aksettiren hususlardan sadece birkaçıdır. Herkesin telâşa kapılıp paniklediği yerlerde O'nun öyle merdâne bir duruşu vardır ki, o duruş karşısında hezimetler zafere dönüşür, bozgunlar yerlerini taarruza bırakır ve mağlûbiyetin tozu-dumanı içinde başarı stratejileri tüllenirdi.

Aile efradı arasında O, eşi menendi olmayan bir aile reisiydi.. arkadaşları içinde, kardeşçe, yumuşak tavırlarıyla gönüllere girmesini çok iyi bilen mükemmel bir mürşit ve muallimdi.. arkasındakileri hiçbir zaman yanıltmayan ve inkisara uğratmayan eşsiz bir rehberdi.. söz sultanı bir hatip, kalb eri bir rabbânî, muhakeme üstadı bir hakîm; harikulâde bir devlet reisi ve bozgunlardan zafer çıkaran bir erkan-ı harpti. Bu

mükemmelliklerin hepsi O'nda zirveye ulaşıyordu ama, bütün bunlara rağmen O, her zaman düz bir insan gibi davranıyor, kendini insanlardan bir insan sayıyor; hakkı olan, halkın da terbiyesinin gereği bulunan büyük payeler isnadından fevkalâde rahatsızlık duyuyor ve çok sevdiği o güzide arkadaşlarına bu konuda yer yer biraz da şiddetli ikazlarda bulunuyordu.

Varlığın "ille-i gâiyesi" konumundaydı ama, ona bir sinek kanadı kadar ehemmiyet vermiyor; sultanlara tahtlar bahşedip taçlar giydirdiği halde, olabildiğine zâhidâne yaşıyor ve âdeta hayatını dünyaya karşı oruca niyet etmiş gibi fevkalâde bir zühd içinde geçiriyordu; yemiyor, yediriyor; giymiyor, giydiriyor; bir damla nimet karşısında yüz defa şükürle gürlüyor ve hep minnet hisleriyle oturup kalkıyordu. Mârifet, muhabbet ve haşyet duyguları itibarıyla O her zaman meleklerle atbaşıydı; dünyadaydı ama dünyevî değildi, ukbâ yolundaydı, orayla da evvelen ve bizzat irtibatı yoktu; gönlü hep Rabbinde, gözü O'nun âsârında, âsârına renk, şekil, desen kazandıran esmâsındaydı. Dünyaya bir ukbâ koyu nazarıyla bakıyor, onu

bir mezraa gibi görüyor; ekiyor, biçiyor ve elde ettiklerini de hep ötelere bağlıyordu. Rüzgârların tohumları sağa-sola taşıyıp neşv ü nemaya emanet ettikleri gibi O da esiyor-savuruyor; yoksulları görüp-gözetiyor, açları doyuruyor ve kendisi çok defa aç yatıp kalkıyordu. İki cihanın sultanı olarak yürüyüp Rabbine ulaştığında ne sarayı, ne villası, ne servet ü sâmânı ne de eş ve evlâdına bıraktığı bir malı vardı. Kendi gibi yaşamış, dünyayı kendi gibi değerlendirmiş ve kendine yakışır şekilde buradan göçüp gitmişti; elbette ki, O bir târik-i dünya değildi; tabiî câlib-i dünya ise hiç olmadı. O, dünyaya dünya kadar, ötelere ve öteler ötesine de onların kıymetleri ölçüsünde değer veriyor ve ona göre bir tavır sergiliyordu.

Fevkalâde asalet, necâbet ve Hak'la münasebetin hâsıl ettiği, herkesin başını döndüren o müthiş mehâbetine rağmen, zıtları bir arada yaşıyor gibi öylesine mütevaziydi ki; az önce arz edilen hususiyetleri görmeyenler O'nu âhâd-ı nâstan biri sanırlardı. Arkadaşlarının onca tazim ve saygısını görmezlikten gelerek onlarla aynı zeminde bulunur, aynı sofrada yemek yer;

farklılık ve hususiyetlerini bir namus gibi setreder ve yanında bulunanları, tabiatındaki mehâbet, haşmet ve mehâfetle bunaltmamak için yer yer cemâlî tecelli dalga boyundan, ibret, ders ve nükte edalı mülâtefelerle rahatlatır; izzetini tevazu ile süsler; mehâbetini şefkatle tadil eder ve nâsûtî rengini öne çıkararak o şeker-şerbet konumuna ayrı bir halâvet katardı.

O her zaman halim, selim ve dengeliydi; kin, nefret ve öfke hislerinin tetiklendiği durumlarda bile fevkalâde mülayim davranır; gayzla köpüren insanların şiddetini, hiddetini tadil eder; en can alıcı hasımlarını bir hamlede yumuşatır ve cephe durumuna getirilmek istendiği yerlerde dahi hemen sıçrayıp hakemlik koltuğuna oturmasını bilirdi. Umumî bir hakkın çiğnenmediği, Allah hakkına saygısızlıkta bulunulmadığı hemen her yerde O, bağışlayıcı ve müsamahalı davranırdı ki siyer-i nebevîde, O'nun afv u safh ve müsamahasını gösteren misallerin yüzlercesini görmek, göstermek mümkündür.

Vaade vefada da O'nun eşi-emsali yoktu. Bir kere hulfü'l-vaadde bulunduğu, bir kere olsun sözünden döndüğü görül-

memişti. Ne peygamberliğinden önce ne de nübüvvetle serfiraz kılındıktan sonra –ahd u misak tanımayanlara karşı kararlı tavrı malum– hiç mi hiç sözünden dönmemiş, hilâf-ı vaki beyanda, hatta böyle bir şeyi îmâda dahi bulunmamış, hep bir güven ve vefa abidesi olarak yaşamıştı.

O bir beyan sultanıydı; söz cevheri gerçek değerini O'nda bulmuştu. Eline ne hokka ne de kalem almamış, hiçbir kitapla tanışmamış, kimsenin tedris rahlesi önünde oturmamış, kimseye üstad deme mecburiyetinde kalmamış ve üstad-ı küll olduğuna asla toz kondurmamıştı. Bu, ilâhî emirlerin yorumunda zihnî müktesebat ve yabancı malumatın konuyu bulandırmaması, ayrı bir renk ve kalıba ifrağ etmemesi adına, Allah'ın evvelen ve bizzat kendi emirlerini, saniyen ve bilaraz O'nun fıtrî melekelerini haricî tesirat ve mülâhazalardan sıyaneti demekti.. ve işte O bu mânâda ümmîydi –O ümmîye canlarımız feda olsun– ama dünya ve ukbâ işleriyle alâkalı hemen her alanda üstad-ı küll olarak öyle sözler söylemiş, öyle hükümler vaz'etmiş ve yerinde öyle kararlar almıştı ki, en mütebahhir âlimler-

den en seçkin dâhilere, en mütefelsif dimağlardan en münevver ruhlara kadar hemen herkes o sözler, o hükümler, o kararlar karşısında hayret ve dehşet yaşıyordu. Tarih şahit, hiç kimse, O'nun beyan gücüne karşı bir şey söyleyememiş, hiçbir hükmünü sorgulayamamış, hiçbir icraatını da tenkide cesaret edememiştir.

O, bütün muhtevası pırıl pırıl öyle bir bilgi havzı ve hazinesiydi ki, ne geçmiş zamanın küllenmiş hâdiselerinden verdiği haberlerinde ne de tarih öncesi farklı milletlerin din, mezhep, kültür, an'ane ve örfleriyle alâkalı ihbarlarında hiçbir itirazla karşılaşmamıştı; karşılaşmazdı da; zira O, Allah'ın elçisiydi ve O'nun bilgi havzına akan o yanıltmayan malumat da hep O'ndan geliyordu. O, ifadelerinde söz kesen bir beyan sultanı, mantığında bir muhakeme abidesi ve düşüncelerinde de misyonunun enginliğine denk bir okyanustu. İfadeleri o kadar kıvrak, beyanı o denli vâzıh, üslûbu öylesine zengin ve rengin idi ki, bazen bir-iki cümle ile muhataplarına dünya kadar hakikatleri birden arz eder, bazen mücelletlere sığmayacak kadar

geniş konuları bir solukluk söze sıkıştırır, bazen de tevil ve tefsir üstadlarına yorumlamak üzere ne söz cevherleri ne söz cevherleri emanet ederdi. "Bana cevâmiü'l-kelim verilmiştir." sözleri O'nun işte bu enginliğini işaretlemektedir.

Her zaman O'na yüz cepheden yüz türlü soru yöneltilirdi. Sorulan soruların bütününe, hem de herhangi bir tereddüde düşmeden, hemen cevap verir.. konuşmalarında büyük çoğunluğun anlayabileceği bir üslûp kullanır.. her türlü teşevvüşten uzak olduğu gibi teşvişe de sebebiyet vermeden, gayet vecîz ve fakat arı-duru bir ifade ile maksadını ortaya kor; âlim-cahil, zeki-gabî, az bilen-mütefennin, genç-ihtiyar, kadın-erkek herkesin istifade edeceği bir seviyede konuşur ve muhataplarının gönlünde mutlaka itminan hâsıl ederdi.

O, çok konuşmuş, çok hutbe irad etmiş, ifadelerinde değişik meselelere girmiş, farklı konuları tahlil etmiş, ama hep vakıa mutabık düşünmüş ve konuşmuştur. Onun beyan ve hitabelerinin üzerine hilâf-ı vaki'in gölgesi bile düşmemiştir. Öyle ki, O'nu yakın takibe alıp vurmak için sürekli fırsat kollayan o

pek azılı hasımları bile hiçbir zaman O'na yalan isnadında bulunmamış ve bulunamamışlardır.

Aslında, çocukluğundan gençliğine, ondan da peygamberlikle şereflendirildiği kırk yaşına kadar fevkalâde bir hassasiyetle, hemen her davranışı gibi lisanını da hilâf-ı vaki beyandan sıyanet eden birinin, yaşının üçte ikisi gittikten sonra, kalkıp nübüvvet iddiasında bulunacağına ihtimal vermek günahtan öte apaçık bir küfür yobazlığı, akla ve mantığa karşı da bir saygısızlıktır. Kaldı ki, O'nun söylediği sözler, vaz'ettiği hükümler dünü-bugünü-yarını içine alacak şekilde fevkalâde geniş açılıydı.. ve muhtevaları da bir beşer dimağını aşacak kadar mütenevvi idi: O itikatla alâkalı konuşuyor, ibadete dair ahkâm vaz'ediyor, içtimaî, iktisadî, askerî ve idarî konularla alâkalı sözler söylüyor; söylediklerini uyguluyor; uyguladıklarından semere alıyor ve getirdiği esasların doğruluğunu tarihe tescil ettirerek insaflı ve önyargısız vicdanlara emanet ediyordu; ediyordu ve arkadan binlerce yorumcu, binlerce mütefekkir, yüzlerce filozof ve her biri pek çok fende uzman on binlerce mütefennin O'nun söylediği sözlere ve ortaya

koyduğu içtimaî, iktisadî esaslara, askerî ve idarî disiplinlere, terbiyevî kurallara "evet" deyip imza basıyor; ayrıca bunların yanında milyonlarca evliyâ ve asfiyâ da her hüküm ve her beyanda O'nu tasdik edip, O'nun rehberliğinde bu payelere erdiklerini haykırıyorlardı. Bu itibarla da, O'na "hayır!" diyen herhalde ya ne dediğinin farkında olmayan bir densiz ya da beyni yıkanmış bir talihsiz olmalıdır; zira, ne dün ne de bugün birbirinden çok farklı bunca mesele hakkında hiç kimse bu ölçüde her zaman ter ü taze kalabilecek tek bir söz söyleyememiş ve değişmez hükümler verememiştir; hele uzmanlık isteyen konularda asla.! Her şeyden evvel, Bediüzzaman'ın da ifade ettiği gibi, bir insan ne kadar yüksek istidatlı ve kabiliyetli de olsa, ancak birkaç fen ve birkaç alanda tutarlı söz söyleyebilir. Oysaki bu Zât, bütün varlık ve hâdiselerle alâkalı, bütün zaman ve mekânlarda geçerli öyle ince işlerden söz ediyor, söylediklerini öyle mâhirâne, hâkimane bir üslûpla ortaya koyuyor ve o denli kendinden emin ve tereddütsüz konuşuyordu ki, görüp tanıyan ve kulak verip ön yargısız O'nu dinleyen herkese "âmennâ" dedirtiyordu.

* * *

O Bir İman ve Aksiyon Abidesiydi

İnsanlık tarihinde iman ve aksiyonu başkaları ile mukayese edilmeyecek ölçüde atbaşı götürebilmiş birisi varsa o da Hazreti Muhammed (aleyhi ekmelüttehâyâ)'dır. O, her zaman aşkın bir inançla Allah'a bağlanmış, bütün benliğiyle O'nun elçisi olduğuna inanmış, O'na tam teslim olmuş; her zaman ciddî bir sorumluluk duygusuyla hareket etmiş; ne inancında, ne davasında, ne yürüdüğü yolun doğruluğunda ne de Allah'ın muvaffak kılacağında hiç mi hiç tereddüt yaşamamıştır; yaşamamış ve hep bir güven abidesi olarak görülüp kabul edilmiştir. Bu itibarla da, O'nu tanıma bahtiyarlığına eren hemen herkes O'na güvenmiş, O'na itimat etmiş ve O'nun arkasında bulunmayı da ilâhî bir mazhariyet saymıştır.

O'ndaki bu herkesi büyüleyen güvenilirlik, ortaya koyduğu umumî esaslardaki lâhûtîlik ve rasânet, hayat-ı seniyyelerindeki ciddîlik ve istikamet O'nun için öyle yüksek kredilerdi ki, binler-yüz binler demlerine, damarlarına işlemiş o köklü âdet, an'ane ve geleneklerinden kopma pahasına hiçbir tereddüde düşmeden O'na koşuyorlardı. Bu, tarihte emsali gösterilemeyecek çok

önemli bir hâdise idi ve O'nun Hak elçisi olduğunu işaretliyordu. Günümüzün, onca güçlü eğitim imkân ve vasıtalarına rağmen, üç-beş çocuğu bir-iki küçük âdetinden vazgeçiremeyen psikologlar ve pedagoglar o Zât'ın dünya çapında meydana getirdiği o büyük inkılâpların esasları üzerinde mutlaka durmalı, bilgi, müktesebât ve düşüncelerini bir kere daha gözden geçirmelidirler...

O, makam hırsıyla çırpınan ve sürekli vahşet hisleriyle oturup kalkan, yağmacılığı mârifet sayan, şöhret peşinde koşan, iyi ve rahat yaşamayı hayatın biricik gayesi bilen; mütecâviz, zalim, yobaz, bencil, kıskanç ve fuhşa açık bir muhitte neş'et etti. O'nun neş'et ettiği bu muhitte duyulan şey sırf zalimlerin "hay-huy"u, mazlumların ah u efganı, zayıfların enîni ve kaba kuvvetin de hırıltılarıydı. Âkifçe ifadesiyle:

"Tam tekmil ma'mure-i dünya o zamanlar,
Buhranlar içindeydi bugünden de beterdi.
Sırtlanları geçmişti beşer yırtıcılıkta,
Dişsiz mi bir insan onu kardeşleri yerdi.
Fevzâ bütün âfâkını sarmıştı zeminin,
Salgındı, bugün Şark'ı yıkan tefrika derdi."

Sürü sürü gadirle oturup kalkanlar, yığın yığın intikam hırsıyla homurdananlar, idare etme hummasıyla çırpınıp duranlar, zalimlerin idaresi altında ezilmeyi itaat ve inkıyat sayanlar; baskıcı ve dediğim dedik kaba kuvvetin küstah temsilcileri ve halâyık gibi kullanılan şuursuz kitleler; ahlâksızlığa serbest dolaşım imkânı verenler, fazilet ve evrensel insanî değerlere karşı sürekli tehdit uygulayanlar; serâzadlar, çakırkeyfler, Allah'a kulluğunu kulların vaz'ettiği sınırlar içinde edaya zorlanan mağdurlar, garipler ve daha kimler kimler.. evet, her yerde manzara bu idi.. ve O, işte her parçası böyle ayrı bir boşluğa açık tutarsız yığınlardan beşer tarihinin en mükemmel, en müstesna ve mûcizevî bir toplumunu meydana getiriyordu.

Getirip vaz'ettiği esaslarla olabildiğine lâhûtî ve Allah'a yakın, varlığın temel disiplinleriyle milimi milimine mutabakat içinde ve dünya-ukbâ itibarıyla da önü açık bir şehrahta yürüyordu. İnsanlar O'nun o sırlı atmosferinde hem tabiat kanunlarıyla iç içe ve onlarla hem-ahenk hem de din, diyanet ve metafizik meseleleri birden soluklayabiliyorlardı. O'nun mesajın-

da ve o mesajı temsilinde eşya ve hâdiselerle herhangi bir müsâdeme bahis mevzuu olmadığı gibi, insanların cismânî ve ruhânî yanları itibarıyla da ihmale uğramaları veya uğratılmaları asla söz konusu değildi.

O, eczası birbirinden çok farklı ayrı ayrı felsefe ve kültürlerin çocuklarından "bünyân-ı mersûs" gibi nizamî ve meleklerle at başı öyle bir toplum inşa ediyordu ki, aşırılıklara, farklılaşmalara açık ve her şey olmaya müsait böyle garip kitleler arasında hem ifratın burnunu kırıyor hem de tefriti hizaya getiriyor; dünya diyor, ukbâyı işaretliyor; bedeni gösteriyor, ruhu hatırlatıyor ve her şeyi yerli yerince değerlendiriyordu.

O'nun mesajları, itikattan ibadete ondan muamelâta ve ondan da –tabiî bu temel esaslara bağlılık içinde– iktisat, idare, hukuk, devletler arası münasebet, harp-sulh kuralları, talim ve terbiye esasları, nefis tezkiyesi usulleri ve ruh tasfiyesi disiplinlerine kadar pek çok konuyu ihtiva ediyordu. O bu hususların hemen hepsiyle alâkalı esasları "sevâd-ı a'zam"ın anlayacağı bir üslûpla ifade ettiği gibi bütün bunların rahatlıkla uygu-

lanabilirliğini de bizzat gösteriyor ve mükemmel bir rehberlik örneği sergiliyordu.

Kendinden sonra, bu hususlara sımsıkı bağlılık içinde onlarca devlet kuruldu.. yüz çeşit millet idare edildi. İnsanlık semasının ayı-güneşi milyonlarca aydın ruh, düşünen dimağ, kabına sığmayan aksiyon adamı, devâsâ fakîh ve her şeye vâkıf allâme yetişti; hem de hasım cephenin onca kin, nefret, gayz, tahrip düşünce ve tecavüzüne rağmen.. evet O, nübüvvetle şereflendirildiği andan itibaren kendini, en yakındaki düşmanlarından en uzak hasımlar dairesine kadar çok geniş ve kararlı bir kin, nefret ve husumet cephesi karşısında buldu; buldu ama, ne sarsıldı ne de ye'se kapıldı; aksine, hiçbir şey olmamış gibi, bir yandan mesajını talim ve telkin vazifesini yerine getirerek amelî bir toplum oluşturmaya çalışırken, diğer yandan da birbirinden farklı fakat aynı husumet cephesinde yerini almış onca amansız ve imansız yığınlar karşısında dimdik ayakta durmasını bildi. Ne korku, ne telâş, ne panikleme, ne de herhangi bir tereddüt yaşamadığı gibi, hiçbir zaman yazma-

bozma, yanılma-tashih etme, mümâşât yapma-fırsat kollama gibi durumlara düşmedi.

Topyekûn bir dünyaya karşı varlığı yeniden yorumladığı, yepyeni bir sesle ortaya çıktığı –o sese ruhlarımız feda olsun- dinî, gayridinî bir sürü sistem hakkında düşüncelerini ortaya koyduğu, iktisadî, siyasî, askerî, kültürel konular gibi çok ciddî meseleleri sorguladığı, yerinde bu konulara neşter vurduğu hâlde hiçbir zaman herhangi bir tepki göreceği endişesine kapılmadı. Asla sarsıntı yaşamadı, tereddüde düşmedi ve arkasındakilere de tereddüt yaşatmadı. Her zaman dimdik mesajının arkasında durdu.. herkese emniyet ve güven kaynağı olmasını bildi. Dünyevî-uhrevî vaad, bişaret ve tehditler konusunda hep yakînle soluklandı.. ve uzak görülen akıbet konusunda sabır aşınması yaşayanlara aktif beklemenin sırlarını fısıldayarak, sabra "pes" ettirecek sabır kahramanları yetiştirdi; yetiştirdi ve atmosferine giren mefluç ruhları, dermansız iradeleri, aceleci fıtratları birer peygamberâne azim kahramanı hâline getirdi.

O, vazifesiyle alâkalı ne Mekke'deki saf irşad döneminde ne de karşı tarafın başlattığı baskı, harb ü darp ve tehdit karşısında asla eğilmedi ve kat'iyen müdârâtta bulunmadı. Tek başına eski mirasın ve kokuşmuş kadim düzenin bütün yalancı değerlerini sarsıp yerle bir ettiğinde korkunç tepkiler aldı; farklı şekillerdeki tehditlere maruz kaldı; bütün bunlar O'nu yürüdüğü yoldan döndüremediği gibi, şekâvet düşüncesine kilitlenmiş bir kısım kanlı kâtiller arasından sıyrılıp Medine'ye doğru yol aldığında; Sevr Mağarası'nda hasımlarınca kuşatıldığında; yürüdüğü o upuzun yolda defaatle önü kesildiğinde; Bedir'de savaşa mecbur edildiğinde, Uhud'da kan içmeye gelenlerle karşılaştığında, Hendek'te tenkil kuşatmasına maruz kaldığında; Huneyn'de o yaman okçuların oklarını göğüslediğinde hep yürekten ve yiğitçe davrandı ve bütün sarsılanlara sarsılma bilmezliğin örneği oldu; oldu ve o müthiş iradesiyle bütün iradezedeleri şahlandırdı.. başkalarının zellelerine bağlı hezimet esintilerini zafer meltemleri hâline getirdi.. öldürücü bütün ihtimallerin burnunu kırarak sağda-solda sızlanışlar hâlinde kendini hissettiren hezimet ağıtlarını zafer gülbankları ve muvaffakiyet neşidelerine çevirdi.

O, fevkalâde cesurdu, cesur olduğu kadar da tedbirliydi; yerinde hayatını istihkâr eder, yerinde bir temkin insanı olarak aldığı tedbirlerle herkesi şaşırtırdı. Ölümü önemsemez, hatta ona karşı hep bir intizar içinde bulunurdu. Aslında O'nun hayat anlayışına göre yaşamak, hep hizmetin yedeğinde tâli bir konu olarak mülâhaza edilmişti; "İ'lâ-yı kelimetullah" ve Hakk'a hizmet varsa yaşamaya değerdi, aksine bu hayatın ciddî bir anlamı olduğu söylenemezdi. O'na göre buradaki hayat, ebedî âlemlere geçmek için bir köprüydü ve bu köprü bir kazanç güzergâhı gibi değerlendirilerek selâmetle geçilmeliydi.

Evet O, hayatını bu mülâhazalara bağlı yaşamış, her zaman yaşatma duygusuyla oturup kalkmış, başkalarının sevinç ve neş'e akisleriyle yetinmiş; eline geçen her şeyi dağıtıp başkalarını sevindirmiş ve kendi basit, duru bir hayatla iktifa etmiş; basit yemiş, basit içmiş, basit giymiş; her tavrı aczini, fakrını, ihtiyacını çağrıştıran bir çizgide yaşamıştı; yaşamış ve bu mülâhazasını hayatının hiçbir faslında değiştirmemişti. O'na, yaşatma yaşamadan daha zevkli geliyor; yedirme yemeden

daha fazla haz veriyor ve sevindirme sevinmeden daha bir farklı görünüyordu. Onun için, O bulduğu her şeyi muhtaçlara infak ediyor, bulamadığı zaman onları vaatlerle sevindiriyor.. mutlaka her düşküne el uzatıyor.. borçluların borcunu ödüyor.. sürekli veriyor ve en paslı gönüllerin dahi paslarını çözerek mesajı adına bu karanlık dehlizleri nurefşân birer "beyt-i Hudâ" hâline getiriyordu.

Hayat-ı seniyyelerini, milyonların hayatlarından daha bereketli kılmasını bilen bu Ferîd-i Kevn ü Zaman, yürüyüp ötelere ulaştığında mübarek kalkanı, üç-beş kuruşluk nafaka parası karşılığında bir dünyalı nezdinde rehin bulunuyordu.

Hâsılı eğer insan O'na insafla bakabilse ve basiretle O'nu temâşâ etse, imanı, mârifeti, sabrı, hilmi, vefası, zühdü, cesareti, cömertliği, doğruluğu, tevazuu, mehâbeti, sözü-sohbeti, oturup-kalkması ve bütün ferdî, ailevî, içtimaî, idarî, iktisadî, askerî, terbiyevî ufuk itibarıyla insan üstü bir varlıkla karşılaştığını sanır.

Böyle olması da gayet normaldir; bir kere O:

1. Gelip geçmiş bütün enbiyâ ve mürselînin vâris-i tâmmıydı. Allah, gönderdiği her peygamberden O'nu kabulleneceklerine dair söz almıştı. Tabiî ki bu daha çok ümmetleri adına bir söz almaydı.

2. Risaleti başka nebiler gibi bir kavme, belli bir bölgeye mahsus değil, âlemşümul ve ebediyet edalıydı. Hasâis kitapları konunun en sadık şahitleridirler.

3. O, Allah'ın insanlığa mücessem bir rahmet hediyesiydi ve en son rehberiydi, Kur'ân'ın âyetleri bunun delili, O'nun siyer-i seniyyesi de bunun apaçık bir burhanıdır.

4. O mücessem rahm et, ümmeti için bir koruyucu sera mahiyetindeydi; O'nun arkasındakiler, geçmiş peygamberlerin ümmetleri gibi toptan helâke maruz kalmayacaklardı.

5. Şanı yüce bu mümtaz insan, nebiler arasında adına Hakk'ın kasem ettiği, "Leamrük"le müeyyed bir imtiyazı haizdi ve O'nun ömrü Hak muradının mücellâ bir aynaya aksiydi ve kasem de O'na yapılıyordu.

6. O'nun diğer farklı bir yanı da Cenâb-ı Hak, bütün pey-

gamberlere isimleriyle hitap ettiği hâlde O'na hep nübüvvet ve risalet unvanlarıyla seslenmişti. Bu aynı zamanda mü'minlere de bir edep dersi sayılırdı.

7. Kendisine "Cevâmiü'l-Kelim" unvanıyla, çok özlü ve veciz bir beyan kabiliyetinin verildiğine daha önce temas etmiştik..

8. Belli bir mesafe çerçevesinde düşmanlarının gönlüne korku salması da O'nun yeri ve konumuna Cenâb-ı Hakk'ın ayrı bir teveccühüydü.

9. O, ümmetinin günahlarına karşı tevbe kapılarının hep açık durmasının vesilesi olduğu gibi, günah yollarının kendisine kapalı olması gibi bir mazhariyetin de yegâne sahibiydi.

10. Getirdiği kitap, bir kısım özel şartlarla korunma altına alınmıştı ve kıyamete kadar da başka kitapların uğradığı tağyîre, tahrîfe ve tebdîle uğramayacaktı.

11. Ayrıca O, daha dünyada iken öteleri bütün derinlikleriyle görüp temâşâ etme şerefiyle şereflendirilmiş ve gidişi ubûdiyetindeki derinliğinin kerameti, oradaki mevhibeleri ve

dönüş armağanları da risaletinin meyveleri miraç payesiyle taltîf edilmişti.

Deryadan bir katre bütün bu özelliklerinin yanında O, Kur'ân mûcizesi ve kevnî harikalar gibi o kadar çok payelere mazhar olmuştu ki, bunları ta'dat etmek bile zannediyorum mücelletler ister.. aslında, O'ndaki bütün bu derinlikler O'nun melekûtî yönüne ait enginliklerinden kaynaklanıyordu ki, O bu yanıyla her türlü tarif ve tavsîfi aşkın bir mahiyet arz etmektedir.. evet, O'nun mahiyeti meleklerden de ulvî ve taayyünü bütün varlığın ilki ve öncüsüdür. Varlığı bir ilk nur ve nüve olduğu ayanlardan ayan; O'nunla ilk harekete geçmiştir kutsal kalem, O'nunla gerçekleşmiştir beşerî plân ve O'dur nübüvvet silsilesinde vücud-u Hakk'a en açık burhan. O'dur Hazreti Zât'ın ilk mir'at-ı mücellâsı; O'dur ilâhî sıfatların en şeffaf mahall-i tezahürü; O'dur kâlî ve hâlî Hakk'ın en fasih tercümanı, Allah'ın cihanda mücessem rahmeti ve bizlere lütuf ve nimetlerini tamamlamasının remzi.

O'nunla esrâr-ı ulûhiyet bütün vuzûhuyla bilinir olmuş; O'nunla cihanlar nurlanmış ve varlığın çehresindeki zâhirî sis-

ler-dumanlar silinmiş; kâinatın öbür yönündeki hakikatler ayan-beyan ortaya çıkmış ve Adem Nebi'ye icmâlen bildirilen her şey O'nda tam tafsîle ulaşmıştır.

Evet bizleri yanıltmadan Hakk'a ulaştıran biricik vesile O; ilâhî esrâr hazinelerinin anahtarları O'nda; varlığın mebde ve müntehâsının sırrı da O'na emanettir.

O mümtazlardan mümtaz Zât, Cenâb-ı Hakk'ın O'na itaati kendine itaat kabul ettiği bir kıblenümâ; O'nun neşrettiği nurlarla, bir kitaba, bir saraya, bir meşhere dönüştü kâinat ve aydınlandı kapkaranlık o koskoca amâ. Zulmetler ziyâ oldu sayesinde, buluştu O'nun aydınlık ufkunda son kez arz u semâ.

Mesajı Kur'ân O, ufku irfan O, beyanı burhan O ve iki cihanın vesile-i saadeti de O'dur. Hakk'ın, harika bin nişanla taltif ettiği zât O, nâmı, Kur'ân'ın referansına bağlı kıyamete kadar yâd-ı cemîl olarak anılacak da O'dur. O'dur insanlığın medâr-ı şerefi, nübüvvet hakikatinin merkez noktası. Peygamberler ordusunun seraskeri ve ins ü cinnin yanıltmayan rehberi. O'nun beyanı, Fuzûlî'ce ifadesiyle: "Enbiyâ leşkerine mîr-i

livâdır.” O’nun kitabı Hak’tan bize en büyük armağandır. “Ruh-u A’zam”ın mahall-i tecellisi O ise –ki öyle olduğu muhakkaktır– O’nun mesajı da ruhlarımızın âb-ı hayatıdır. O’nunla insanlık gerçek insanî değerlere uyanmış ve O’nunla Allah’ın istediği renge boyanmıştır. O’nsuzluk tam hasret ve hicran, O’ndan kopma da apaçık bir dalâlet ve hizlandır.

Evet, esmâ-i ilâhiye ve sıfât-ı sübhâniyenin merkez noktası O, peygamberlik semasının kutup yıldızı da O’dur. İlk zuhur ve icmâl-i hakikat O’na bağlı gelişmiş, son mücessem ilâhî inayet O’nunla ifade edilmiş ve kıyamet günü her kapıyı açacak şefaat anahtarı da O’na teslim edilmiştir/edilecektir.

Hakk’ın O’na yüklediği misyon bütün enbiyâdan çok farklı ve O’na teveccühleri de iltifat ve i’zaz edalıdır. Rabbi O’nunla konuşurken özel bir üslûp kullanır ve bu üslûbuyla O’nu ta’ziz eder ve bize de edep taliminde bulunur. O, hakkında *“Nûn, kalem ve kalem tutan ellerin satırlara döktükleri şeyler hakkı için Sen Rabbinin nimetleriyle serfirazsın ve kat’iyen bir mecnun değilsin. Senin için hiç kesilmeyecek bir ecr ü sevap söz ko-*

nusudur.. ve Sen bir yüce ahlâk üzere ahlâk abidesisin." [2] buyrulan iltifat ufkunun biricik muhatabı. Varlık kitabını yazan kalemin mürekkebi, kâinat satırlarının yazılışının gaye ölçüsündeki ruhu, mânâsı; ilâhî esrarın zuhûru adına bilinmezlerin en fasih tercümanı ve lâhûtî hakikatlerin de mârifet mahzenidir. O, *"De ki: Ey insanlar! Eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın."* [3] Yüksek mansıbının en seçkin siması; *"Sana biat edenler aslında Allah'a biat etmektedirler."* [4] payesinin en parlak mazharı, *"Doğrusu Rabbin, Sana vereceklerini öyle bir verecek ki, hem O'ndan hem de verdiklerinden tam razı olacaksın."* [5] fehvasınca rıza mertebesinin zirve insanı, Hak hoşnutluğunun nurefşân temsilcisi, yoldakilerin de ışık ve rehberidir. "*Ey Resûlüm! Biz seni bütün âlemlere bir rahmet vesilesi olarak gönderdik."* [6] hakikati mazmununca O, dünyada iman ve mârifetle, ötede Cennet ve

2 Kalem sûresi, 68/1-4

3. Âl-i İmran sûresi, 2/31

4. Fetih sûresi, 48/10

5. Duha sûresi, 93/5

6. Enbiyâ sûresi, 21/107

Cemalullah'la tüllenen âlemlerin sırlı anahtarı, kapısı, o kapı ötesindeki bütün mazhariyetlerin ışıktan vesilesi, künhü nâkâbil-i idrak hakikatlerin müfessiri, Zât âleminin müfti-i hâssı, sıfatlar ufkunun münevver maşrıkı, arkasına aldıklarının aldatmaz mürşidi, ehl-i tevhidin kıblenümâ mahiyetindeki imamı, idrak ve ihsas âlemlerini kuşatan sis ve dumanın arkasını gösteren ilâhî ışık kaynağı, Hakk'a gönül verenlerin vefalı ve candan dostu, şeytanın ve şeytanîliğin en amansız hasmı, dünya ve ukbâda kendine bel bağlamışların koruyucu serası ve mücrimlerin de şefaatkânıdır.

Dünyada altından kalkılmaz gibi görünen ağır mükellefiyetler O'nunla tahfif edildi; O'nun sayesinde ümmet sürçme, nisyan ve hatalardan muaf tutuldu. Afv ü azap O'nun ikliminde renk değiştirdi ve her sineye affedileceği ümidi düştü.

Gökler velîmesine çağrılan Hakk'ın özel davetlisi O'ydu; herkesin gözünü diktiği "Kâb-ı Kavseyn"e uğrayıp geçen de yine O'ydu. "Sidretü'l-Müntehâ"nın misafiri olmak sadece O'na bahşedilmiş bir mazhariyet, مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى mazmununca

gördüğü şeyler karşısında başının dönmemesi, bakışlarının bulanmaması da O'na lütfedilmiş özel bir temkindi. O, Âyetü'l-Kübrâ'nın kendi hususiyetleriyle zuhûrunu müşahede etti, ama asla gözleri kamaşmadı; kamaşmadı ve bütün gök ehlince "müşârun bi'l-benân" oldu. Cibril, ilk defa O'nunla, idrak edilmez bir gök yolculuğunda bir beşere arkadaş ve hadim oluyordu... Bu yolculukta aynı zamanda O, berklerin ışık hızını aşkın bir süratle fizik âlemlerini aşarak fizik ötesine yürüyor ve görülmezleri görüyordu. "Sidretü'l-Müntehâ" ilk konak, "Kâb-ı Kavseyni ev ednâ" idrakinde aklın pes ettiği bir zirve ve likâullah da idrak ufkumuzu aşan bir mazhariyet.. bütün bunların kahramanı ise, (Şeyh Galip'in ifadesiyle) o Sultan-ı Rusül Şah-ı Mümecced, bîçarelere devlet-i sermed, dîvân-ı ilâhîde ser-âmed, Ahmed ü Mahmud ü Muhammed idi. O, gördü, gördüklerini gördürmek üzere aramıza döndü; duydu, gelip duyduklarını ruhlarımıza duyurdu.. ve vicdanlarımıza Evvel ü Âhir'in, Zâhir ü Bâtın'ın esrarını fısıldadı. Evvel'in en önemli remzi O, Âhir'in nurefşân aynası O, Ehadiyet-i Zâtiye ve Vahidiyet-i Sıfâtiyenin en bülendâvâz davetçisi O; zât, sıfât ve esmâ bilgisinin en emin

emanetçisi hakikî insan-ı kâmil de O'ydu... O, taayyün-ü evvel'den Ahmed unvanıyla insanlık ufkunun muhaciri; Mekke'den Muhammed namıyla Medine şehrinin misafiri; berzahtan Mahmud namıyla livâü'l-hamdin mihmandarı ve bütün esmâ-yı şerifesiyle Cennet ve Cemalullah'ın perdedarı, ruhânî âlemlerin feyiz kaynağı ve cismâniyet âleminin de asıl cevheriydi.

Ey varlığın özü ve nüvesi, yaratılış ağacının meyvesi ve tevhid hakikatinin en gür sesi.! Eğer Sen olmasaydın bizim ve kâinatların ne anlamı olurdu ki.! Biz, Senin sayende kendimizi okuyabildik ve konumumuza göre –geçebildikse– doğru bir duruşa geçebildik. Belirsiz görünen varlık ve hâdiseler Senin kudûmunla aydınlandı. Teşrifinle her şeyin rengi değişti ve her nesne varlığın perde arkası adına fasih bir lisan kesildi. Sâyen yere düşmese de, sâyende düşmekten, düşüp ebedî helâk olmaktan kurtulduk. Kâinat muammasını çözüp değerlendirme vazifesi tâ ezelde Sana verilmişti. Senden evvel gelenler, ömür boyu sadece bu muammanın icmâlini heceleyip durdular. O muammayı hall ve o icmâli de tafsil eden Sen oldun. Her iki ci-

hanın anahtarları da takdir-i evvel ve teslîm-i âhirle Sana verilmiştir; dünya kapısını açan Sen; ukbâ yolunu gösteren de Sensin. Mesajınla Sen hakikat-i tevhidin sözcüsü, cin ve insin de kurtarıcısı oldun.

Sen teşrifinle dünyayı nurlandıracağın âna kadar tevhid davasını yüzlerce-binlerce nurânî sima seslendirdi; ama hiçbiri Senin ulaştığın o davûdîliğe ulaşamadı. Onlar kendi mevhibe serhadlerine bağlıydılar; onu aşamaz ve Senin ufkuna ulaşamazlardı. Misyonları uğrunda çok koştular; nice aşılmazları aştılar.. kimisinin önü kesildi, kimisinin kellesi.. kimisi daha yolun başında ötelere yürüdü, kimisi yol yarısında.. kimisi en ciddî temerrütlerle karşılaştı, kimisi uğradığı her yerde taşlandı.. her zaman aşk u şevkle gerildiler, her zaman ölüp ölüp dirildiler. Bunlardan bir hayli kimse aradığını buldu ve sayelerinde yüzlerce-binlerce insan kurtuldu. Bütün bunlar arasında değişik kıt'alara sesini duyuran ve sarsılmadan dimdik ayakta duran sadece Sen oldun. Üç-beş sergerdan müstesna, arkana aldıklarından şaşırıp yollarda kalan olmadı. Yapacak bir sürü iş var-

dı ve arkandakilerin hepsi de harıl harıldılar; hepsi de durmadan koştu, ama hiçbiri yorulmadı; yorulup yollarda kalmadı.

Onlar Sana, Sen de tam onlara göreydin; seviyordun onları, seviyordular Seni. Kudret eli onları Senin arkadaşlığına hazırlamış gibiydi –o beraberliğin neşvesini Allah bizim gönüllerimize de duyursun– yakışıyorlardı refâkatine ve lâyıktılar da buna. "Şeb-i Arus" deyip vuslata yürüdüğün günlerde, gönlünün onlara nâzır yanıyla bakıp bakıp ağlamıştın o dırahşan çehrelere.. miraç, Senden evvel hiçbir kutluya nasip olmamıştı. Gezip görmüştün rü'yet ufkuna kadar bütün mâverâyı; ama gözleri kamaştıran o güzellik armonileri içinde bile hep onları ve arkadan gelenleri düşünmüştün. Gönlünde hep, gördüklerini gördürme, duyduklarını duyurma arzu ve iştiyakı tutuşuyordu. Gidişin de, dönüşün de, dönerken müstaid ruhlara kapıyı aralık bırakışın da hepsi harikaydı; kendin gibi gittin, kendin gibi döndün, insanlık tarihinde hep biricik seyahat sayılan bu gök yolculuğunda, Ezel'in lütufları Senin nefesine bağlanmıştı; arz u semadakiler Seni saygıyla selâmlıyor ve sürprizler bekliyorlardı. Her taraf

nurdan köpük köpüktü ve her yana ışıklar yağıyordu; hem de bütün çağları içine alırcasına. Biz, o ışık hüzmelerinden birkaç damlanın da bu ifritten çağın bağrına düşmüş olacağı ümidini hep koruduk ve korumaya devam ediyoruz. Sen vefalıydın; her yana iltifat ve teveccüh yağdırırken bu asrın karasevdalılarını mahrum edemezdin ve etmedin de. Eğer aramızda hâlâ bir kısım ışığa yürüyenler varsa bu Senin getirdiğin ziyadandır. Eğer şöyle-böyle hâlâ yaşıyorsak bu da Sana olan intisabımızdandır.

Ey hep yükseklerde uçan kutlu Nebi! Sen bizim canlarımızın canı, mesajın da kronik dertlerimizin dermanıdır. Ne olur bir kere daha gel ve bizi cansız bırakma.! Son bir kez daha konuş, bendelerini dertlerle kıvrandırma! Yürüdüğümüz yollarda bir sürü kundakçı, bir sür de fitne ateşi var; sisi-dumanı ufkumuzu karartıyor. Her şeye rağmen düşe-kalka yürümeye çalışıyoruz. Yürüdüğümüz yolları maiyyetinle işaretle ve gönüllerimize rehberliğinin itminanını duyur. Şimdiye kadar bu yollarda binler-yüz binler mugaylanlar arasında yürüdü, ekstradan güller derdi; yer yer yorgunluk yaşadı ve zaman zaman sarsıldılar

ama hep harıl harıl koşanlar gibi mükâfat gördüler. Bu sürprizler yolunun başında da, sonunda da Sen varsın; her zaman gözlere görünmesen de gönüllerimizde nazlı nazlı oturan Sensin. Bizler, eğer şimdilerde az da olsa bir hayat emâresi gösterebiliyorsak bu Senin ruhlarımıza içirdiğin iksirdendir. Sinelerimizi hâlâ Sana açık tutabiliyorsak bu da sunduğun mesajın büyüsündendir. Sen gönül tepelerinden bize seslenmezsen, biz de ruh ufkumuzdan Senin dirilten soluklarını duyamazsak hazan yemiş yapraklar gibi sararır-solar ve ufkunda hüzün esintilerine sebebiyet veririz. Hazanla savrulmamayı ve Sana hüzün vesilesi olmamayı ne kadar arzu ederdik, heyhat ki heyhat..!

Sen mürde gönüllere hayat üflemek için gelmiştin ve bunu dayandığın o inayet kaynağıyla başardın da. Bak, şimdi bir zamanlar İrem Bağları gibi üfül üfül hayatın tüllendiği o yerlerde canlı cenazeler dolaşıyor; bülbüllere inat saksağanlar ötüyor ve her taraf yarasaların şehrayinleriyle inliyor. Hâlimize acı da gel ve dirilmeye talip olanları Sensizlikle öldürme. Bir zamanlar adının şehbal açtığı pek çok yerde, şimdilerde

şeytanlar livâdarlık oyunu oynuyor. Dünya bir yoklar ağında ruha, mânâya hasret gidiyor. Ruhlara bir kerecik olsun görünmen bütün şeytanî oyunları bozacak ve asırlardan beri sesi-soluğu kısılmışlara can gelecektir. Bugün, yol diye patikalarda emekleyen bir sürü şaşkın bir sürü de bütün bütün yolsuz var. Her yanda nifak rüzgârları esiyor. Kar-kış sürekli amansızlık solukluyor. Faust'un çocukları eskisinden de toy, Mefisto ise profesyonellerden profesyonel; sürekli yeniliyor ve sürekli bedel ödüyoruz. Haraca kesilmiş gibi bir hâlimiz var; kendimi bildim bileli bizler hep öksüzler gibi itilip-kakılıyor, hep haince düşüncelerin ağına takılıyoruz. Sen var iken biz nasıl yetim oluruz, hüküm Sende ise sahipsizlik de ne demek! Hayır biz ne yetim ne de sahipsiziz; biz, sımsıcak yuvasından ayrılıp kendini sokağa atan sokak çocukları gibiyiz.. Sana dönüp Senin gül rayihalarını duyacağımız âna kadar da galiba şurada-burada tiner koklayıp kendimize etmekten kurtulamayacağız. Her tarafta haramîler kol geziyor, dört bir yanda hırsızların, uğursuzların hırıltıları duyuluyor. Çalan çalana, her şeyi yağmaladılar; yağmalananlar arasında kalbimiz de var. Şimdiler-

de akl-ı meâdın kolu kanadı tamamen kırık.. vicdan hafakanlar içinde ve ruhumuz da hezeyanlar ağında... Ağzını aç, nefesinden taptaze bir koku gönder ve bizi kendimiz olmaya uyandır. Fânilik Senin ruhunun tesir gücünü önleyemez, kimse Senin adını gönüllerden silemez. Sen, ezelin bize paha biçilmez armağanı, ebetlerin de bağbânısın. Senin bir çift sözünle diken tabiatını değiştirip gül olur; Sen konuşuversen yalanın bütün harmanları kül olur.

Bahtına düştük, dostlarınla konuştuğun gibi uzaklığımıza bakmadan bizimle de konuş.! Sen bir kere ağzını açıversen bütün söz cadılarının büyüsü bozulacak ve asırlardan beri dilsizliğe mahkum edilmişlerin –lâyık olmasalar bile– dillerinin bağı çözülecek ve namına ne hutbeler ne hutbeler irad edilecektir. Senin nefesinle –o nefeslere canlarımız kurban olsun– şimdiye kadar nice ölü çağlar dirildi. Kaç kere İsrafil, birkaç adım geriye çekilerek Senin sûr sesi veren soluklarını dinlemeye durdu. Kaç kez kupkuru çöller Senin nefesinle Cennet bahçelerine döndü. Bilmem ki "Son bir kere daha" demeyi küstahlık

sayar mısın?! Bu bir küstahlık olsa da, gönüllerimizdeki Sensizliğin yanında çok önemsiz kalır. Biz, kendi kendimize kalmış telkih bekleyen birer tohum, Sen bu ilkâhı gerçekleştirecek bir rüzgâr; biz dirilme bekleyen cansız cesetler, Senin nefesin ise bizim için bir âb-ı hayattır. Esiver başımızın üstünde, bize diriliş yolunu göster; boşalıver sağanak sağanak üzerimize ve bize yeni bir bahar muştusuyla gürle. Başlarımız, ayağını basacağın noktada, gözlerimiz zuhûrunu beklediğimiz matla'da sürpriz iltifatlar peşindeyiz

Bu dünya Senin dünyan; Senin dünyanda başkalarının sözünün-sazının ne önemi olur! Senin gölgen yeryüzüne düştüğü andan itibaren Süleyman Nebi'nin sadece adı kalmıştır. Sikke Sende, mühür Sende; karşı çerinin başında İskender olsa ne yazar. Senin davudî sesin velvele olup dört bir yanda yankılandığı bir dünyada Davud'a ne ihtiyaç var! Söz Sende ise başkalarının konuşması küstahlık sayılmaz mı? Devrilmiş bulunan bizleri Senden başkası ayağa kaldıramaz; iki büklüm olup kamburlaşmış insanlık ancak Senin himmetinle belini doğrultabilecektir.

Çok uzaktan gölgenin başımıza vurması bile ümitlerimize bir *"ba'sü ba'del mevt"* nefhası oldu. Hakikî viladetin bütün şeytanî mumları söndürecek ve karanlığa mahkûm ruhları sönmeyen bir ışık kaynağına uyaracaktır. Allah, cihanları aydınlatacak ziyayı Sana bağlamıştır. Dünyaları aydınlatacak ışık kaynağının düğmesi Senin elinin altındadır. Sen istersen Allah da diler; Sen söylersen hepimiz de dinlemeye dururuz. İste ki ilâhî meşîet konuşsun, söyle ki kulaklar doğru bir söz duysun.

Sen Hak nezdinde de halk nezdinde de bütün cihanlardan daha değerlisin; biz hepimiz Senin nazını çekmekteyiz, Sen ise bizim âb-ı hayatımızsın. Hazreti Mesih'in eli ölü cesetleri diriltiyordu; Sen nice yüz bin seneden beri ölü gönüllere ruh üfleyen İsrafil oldun. Şimdi gel ününü bütün dünyaya bir kere daha öyle duyur ki, bütün nifak, şikak ve fitne ateşleri sönsün, her taraf köyünün rengine bürünsün.

Sözlerim benim perişaniyetimi aksettiriyor; ama dileğim kamunun da dileği.. Seni hep rahmet-i Rahmân bildik, kendi-

mizi de o kapıda birer dilenci. *"Kerem kıl kesme sultanım keremin bînevâlerden / Keremkâne yakışır mı kerem kesmek gedâlerden."* (M. Lütfi)

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّءْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا وَاجْعَلْ
لَنَا مِنْ أَمْرِنَا فَرَجًا وَمَخْرَجًا وَصَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضَاءً وَلِحَقِّهِ أَدَاءً وَصَلِّ وَسَلِّمْ
أَيْضًا عَلَى جَمِيعِ إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ آمِينَ يَا مُعِينُ

Doğ Gönlümün İçine*

Sevdirdi Seni bana her şeyden artık felek,
Varsın kebap olsun sînem tâ subh-i haşre dek;
Meftûn-u hüsnün gibi, belki de bilmeyerek,
Yüzüm izinde, dolaşıyorum inleyerek...

Açıp sîneme bak, ateşi emelindendir,
Gözlerimden akan yaş, gönlümün rengindendir;
Derdim hadden efzûn olsa da, derman Sendendir;
Ne olur tut elimden, "Bu da benden." diyerek..!

---

* Kırık Mızrap, s. 340

Yıllar var ki yoldayım, hiç rahatım kalmadı,
Düşe-kalka artık seyre tâkatim kalmadı;
Perişan hâlim, ümid-i vuslatım kalmadı,
İltifat et ki, bana sırf iltifatın gerek..

Doğ gönlümün içine, onu ney gibi inlet.!
Duyduklarının esrârını bana da dinlet.!
Yârâna güller sunarken Kıtmîr'i de yâd et.!
Ak ufkuna uymayan her hâlini bilerek...

Yeryüzünde cehaletin, küfrün ve vahşetin sevmediği bir insan varsa, o da Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir. Ne olursa olsun, hakikati arayan ve irfana susamış bulunan gönüller, er-geç O'nu arayıp bulacak ve bir daha da O'nun izinden ayrılmayacaklardır.

* * *

—O Günler Ne Günlerdi*—

Yıllar geçiyor ki, yâ Muhammed,
Aylar bize hep Muharrem oldu!
Akşam ne güneşli geceydi;
Eyvah o da leyl-i mâtem oldu!
....
Allah için ey Nebî-yi Mâsum,
İslâm'ı bırakma böyle bîkes,
Bizleri bırakma böyle mazlum.
(M. Âkif)

Bir zamanlar içimizde Sen vardın, varlığın sayesinde her şey büyülü ve her şey çok güzeldi. Belki bazen bir kısım kopuklukla-

---

* Beyan, s. 132

rın yaşandığı ve davranışların sevimsizleştiği, tavırların kabalaştığı, ses ve solukların hırıltıya dönüştüğü de olurdu; ama, hemen arkasından Senin dünyandan gelen ışık ve esintilerle bütün bu olumsuzluklar silinir gider, düşünce ve his ufkunda sadece Sen ve Senin o rengârenk atmosferin tüllenmeye başlardı. Ufukların kararması, ruhları hafakanların sarması, Senin bütün gönüllerde doğuvermene bir çağrı gibiydi: Ne zaman bunalıma düşsek, gölgen tıpkı bir dolunay gibi gönlümüzün tepelerinde beliriverir ve bütün kasvetleri siler-süpürür, götürürdü. Ne vakit biraz sıkışsak veya kendimize takılsak, içinde bulunduğumuz o muzlim hâl, ışığına bir çağrıymış gibi, birdenbire dört bir yanda Senin o hususî dünyanın sıcaklığı, yatıştırıcılığı duyulmaya başlar ve sonsuzdan gelen nurlar sarardı her yanımızı.. esen rüzgârlar Senin kokunu sürünür gezer, ikliminin varidâtı şelaleler gibi başımızdan aşağı boşalır ve biz ötelerden gelen nurlarla banyo yapmışçasına serinlerdik.

Hemen her zaman böyle kısa bir kopukluktan sonra, kendi kendimize: "Eyvah, meğer ne kadar O'nsuz kalmışız." der ve gönüllerimizde Seni bir kere daha taptaze bulmuş olurduk. Her sürçme, her inhiraf, her bulantıdan sonra âdeta Rahmeti Son-

suz, Seni bir kez daha bize iade ederdi de duyardık bütün benliğimizle sesini-soluğunu, ışığını-kokunu ve mesajının büyüleyen şivesini; duyar ve sihirli bir balona binmiş gibi bir hamlede yer çekiminden kurtulur, ruhlarımızda sonsuza doğru bir hareket havası hissederdik. Böyle bir havanın sihriyle, bize ait kirlenmiş atmosferden hemen sıyrılıverir ve âdeta semâvîleşirdik. Öyle ki, ruhumuzu ne zaman yoklasak, Senin o ışıktan dünyandan sızıp gelen ve gönlümüzün derinliklerine akan bir ziyâ, bir ümit, bir inşirah hisseder ve kendimizi Senin o sımsıcak huzurunda sanırdık. Çünkü, içimizde her zaman Sen vardın ve varlığınla her şey çok güzeldi.

Sen bizim için hem geçmiş hem gelecek hem de hâldin; zaman üstü ve büyüleyen öyle bir duruşun vardı ki, nurunla her vakit içimizde gibiydin.. kendi ışık çağında durur, günümüzü kucaklar, ileriye işaretlerde bulunur ve bütün zamanlara kendini dinletirdin. Sinelerimiz otağındı; gönüllerimizde yaşar, bizi kendin gibi yaşatır, annelerimizin kucaklarından daha sıcak o mübarek atmosferinde bizlere yumuşak yumuşak ninniler söy-

lüyormuşçasına hafakanlarımızı dağıtır ve rahatlatırdın hepimizi. Çok defa mânevî huzurunun câzibesine kendimizi salar ve ışığınla taçlandırdığın çağlarda dolaşır, bir zamanlar milletçe ortaya koymuş olduğumuz tarihî güzellikleri temâşâ eder; yitirdiğimiz ya da terk ettiğimiz değerleri yeniden bulmuş gibi olur, çocuklar gibi sevinir, derken Senden fışkırıp gelen o nazlı ve hülyalı günler, hafızalarımızda bir kez daha çiçekler gibi açar, açar ve milletçe Nur Çağı'nın memelerinden süt emiyor gibi olurduk; olurduk da o küflenmiş, kirlenmiş dünyalarımız yeniden pırıl pırıl bir hâl alır; kırılmış, yırtılmış, şirazeden çıkmış hülyalarımızın parçaları bir araya gelir ve Seninle nuranîleşen zamanlar, yaşadığımız günlerin, saatlerin, dakikaların içine akar ve bize gerçek hayatın rengini, desenini, şivesini fısıldardı.

Bizimle aynı memeden süt emmeyenler ne yudumlarlarsa yudumlasınlar, biz hemen her zaman hiç kimsenin duyup tatmadığı hazlarla soluklanır, gözlerimizi açıp kapar ve cennetlerdeymişçesine düşündüğümüz, arzu ettiğimiz, istediğimiz, elimizi uzattığımız hemen her şeye ulaşır ve âdeta hep rüyalar

âleminde dolaşırdık.. neden olmasın ki, içimizde Sen vardın; zaman, mekân ve bunlara bağlı her şey de bize yârdı.

Ne zaman gönüllerimizde Seninle münasebete geçsek, birden âdî ahvâl ve düşüncelerimizin üstünde Senin âhenkli, hülyalı ve aydınlık dünyan tüllenmeye başlar, his ve heyecanlarımızı şahlandıran o esrarlı hayat sergüzeştin bizi, olduğumuz yerden, Sana vâsıl olacağımız şehraha ulaştırır; o yolla tâ Hak kapısının önüne götürür, bize mekân üstü teşrifat salonlarında Firdevs koltukları gibi minderler serer ve gönüllerimize hülyalara denk güzellikler sunardı. Seninle bulunduğumuz o sırlı zamanlarda, düşünülmesi imkânsız daha neleri hatırlar, ne zevk ve haz fasılları yaşar ve kim bilir her gün kaç kez "Meğer hayat buymuş." diyerek var olma neş'e ve sevinciyle soluklanırdık. O zamanlar gölgen üzerimizde, biz de varlık ve yokluğun farkında idik! Senin o masmavi ikliminden süzülüp gelen ruh ve mânâ, bizim özümüz ve canımızdı; bizler onunla yaşar, onunla oturur kalkar, onunla her engeli aşar ve onunla ulaşmak istediğimiz zirvelere ulaşır, sonra yürürdük duraksamadan he-

deflerin en kutsalına; Hak rızasına ve ona vesile kabul ettiğimiz nâmını yedi cihana duyurmaya.. ipekler gibi yumuşak nefes ve soluklarla zaman zaman hep kuşlar gibi yükseklerde uçarak, meltem olup her şeyi, herkesi okşayarak, zaman zaman da bulutların bağrında yağmurlaşarak; sonra da dört bir yana sağanak sağanak boşalarak her lâhza hayatla çağlardık. "İşte hayat budur." deyip gönlümüzce yaşadığımız o aydınlık gün ve aydınlık saatlerde güneşimiz Seninle doğar, Seninle batar; gündüzler çehren gibi pırıl pırıl gelir geçer, geceler siyah zülüflerinden bize türküler söyler ve nabızlarımız her zaman kalbinin ritimlerine uygun atardı. Dimağlarımız Seni düşünmekle dinlenir, hafakanlarımız gölgene sığınmakla diner ve böylece hayatın hiç kimseye nasip olmayan tadını ve varlığın bitmeyen zevkli maceralarını hep Seninle duyardık. Senin göklere bağlı hayat sergüzeştinde okurduk imanın yenilmez gücünü, Müslümanlığın kahramanlık olduğunu, doğruluğun paha biçilmez kıymetler ihtiva ettiğini, iffet ve ismetin meleklerinkine denk insan tabiatının bir buudu hâline geldiğini.

Sendin gökler ötesi sırları, verâlardan akıp gelen ışıkları, dünya-ukbâ arasındaki münasebetleri; insanların emellerini, isteklerini, ihtiyaçlarını ve bütün bu hususlardaki beklentilere vaad edilen ebediyetleri söyleyen. Mesajların gelip kulaklarımıza çarparken Seni aramızda hissediyor, beynimizin duyma merkezlerinde sesini duyar gibi oluyor, basiretlerimizle o ışıktan hayatının nuranî karelerini temâşâ ediyor ve bütün bir varlığı kendine has muhtevasıyla Sende görüp Sende okuyorduk. Senin terbiyen, Senin üslûbun ve Senin sisteminle yetişmiş olan nesiller yıllar ve yıllar boyu, Senden duydukları, Senden dinledikleri, Senden aldıkları o mesajların en renkli, en cazip, en derin ve en çarpıcılarıyla hep ra'şelerle ürperip heyecandan heyecana girdi; Seninle alâkaları ölçüsünde imanları iz'ân ufkuna erişti, muhabbetleri çağlayanlara dönüştü ve en engin bir aşk u şevk tufanıyla gidip tâ ruhanîlere ulaştılar.

Asırlar ve asırlar boyu ard arda gelen nesillerin, Seni bu ölçüde duyup sevmeleri, varlığını ve varlığının gayesi sayılan mesajını bu çerçevede hissetmeleri için kim bilir ne kadar cehdler,

ne kadar gayretler sarf edilmişti! Ne beyin fırtınaları yaşanmış ve ne zahmetlere katlanılmıştı! Mevsimi gelince de bunlar semere vermişti.. ve artık her işte, her gönülde Sen vardın ve Seninle geçen her dakika, her saniye âdeta bir eşref saatti. Sürekli başımızdan aşağıya dökülen ışıkların ruhlarımıza akıyor ve benliğimize neler ve neler duyuruyordu! Sen, arkandakilere mutluluklar vaad ediyor, onların ebedî saadet isteklerini cevaplıyordun; onlar da, daha aydınlık günlerin ileride olduğu/olacağı mülâhazasıyla her an daha da şahlanıyor ve Senin arkanda bulunma sevinciyle âdeta yeni bir Asr-ı Saadet yaşıyorlardı.

Biz insanlar, tâ yaratılırken, âciz, fakir, ihtiyaç içinde ve bir sürü beklentinin çocukları olarak yaratılmıştık: Gönül huzuru bekliyor, dünyevî-uhrevî saadet hülyalarıyla yatıp kalkıyor, ebediyet ve ebedî mutluluk rüyaları görüyor ve hep boyumuzu aşkın şeylerin peşinden koşuyorduk; Seninle ve Senin ışıktan mesajlarınla beklentilerimizin üstünde ihsanlara nail olduk; Sen gelmeden ölüler gibiydik, risaletinle sûr sesi almış gibi dirilip doğrulduk.

Dün Sen içimizdeydin ve günlerimiz gündü; o aydınlık günler tamamen yok olmasa da, bugün büyük ölçüde renk attı ve soldu. Hüznümüz Yakup'un hüznüne denk, ümitlerimiz de onunki kadar; hepimiz, çok yakın bir gelecekte yeniden ufkumuzda tulû edeceğin o aydınlık günlerin hülyalarıyla yaşıyor, bize vaad edilen avdetinin heyecanıyla sabahlıyor ve akşamlıyoruz. Vilâdetin her sene bize bunları çağrıştırıyor, biz de kâse kâse ümitten iksirler içmiş gibi oluyor ve Seni bu çağın insanlarına bahşeden Rahmeti Sonsuz'a nasıl şükredeceğimizi bilemiyoruz...

Yakın geçmişte Senden kopup ayrılanların çoğu zayi olup gitti. Gidenler kendilerine yazıklar etti. Hepimizin belli ölçüde bir kopukluk yaşadığı muhakkaktı; ne var ki, Senden uzaklaşmalar farklı farklıydı ve kaybetmeler de o çerçevede cereyan ediyordu. Şimdilerde geç de olsa, böyle bir ayrılıktan pişmanlık duyduğumuzu ifade ediyor ve Senin anne kucaklarından daha sıcak bağrına dönmek istiyoruz. Yüzümüz yok, hicap içindeyiz; Hak katındaki nazının geçerliliğine de ümitlerimiz

tam. Keşke ne seviyede olursa olsun Senden hiç kopmasaydık; kopmasaydık da, Senden, Senin dünyandan akıp gelen ışıklardan ve ruhlarımıza boşalan mânâlardan hiç mahrum kalmasaydık.. ve Seni o inandırıcı çehrenle içlerimizde hep taptaze ve dipdiri duyabilseydik..! Heyhat! Farkına vararak veya varmayarak bir kere koptuk Senden.. uzaklaştık kendimizden. Değişik kurtuluş yolları, yöntemleri peşinde koşup durduğumuz şu anda, keşke bir de yitirdiğimiz şeyleri düşünebilseydik.! Ne gezer; bir kere daha Hârût ve Mârût'un oyununa gelmiş ve bir kere daha Mefisto'ya yenik düşmüştük. Oysaki bizim, Senin gölgenin üzerimizde olduğu ve şeytanlara meydan okuduğumuz günlerimiz, haftalarımız, aylarımız, yıllarımız vardı. Çevre hazanla inlerken günler de geceler de bizde hep bahardı. Yıllarımızı, aylarımızı, günlerimizi çaldılar ve bizi birer zamanzede hâline getirdiler. Şimdilerde oturmuş "Karanlığın son serhaddi, fecrin en sadık emâresidir." diyor ve bu zifiri karanlıkların yırtılacağı eşref saatleri bekliyoruz.

*İnsanlığın Efendisi**

Yine hicranla Seni andı gönül,
Tende cânım, rûh-u revânım Cânân.
Andıkça hasretlere yandı gönül;
Ne olur kıl artık vuslata şâyân.!

Seven ve ağlayan bir bîçâreyim,
Kararsız, derbeder hep âvâreyim,
Yıkılıp dökülmüş bir virâneyim;
Hâl-i hazînim tam mevsim-i hazan..

Güller gülse de ağlıyor hep bülbül,
Bir dert küpü sanki şimdi şu gönül;
Bilmem mümkün mü bu hâle tahammül?
Rûhumda âh u zâr, dilimde figân.

---

* Kırık Mızrap, s. 342

Yanıp kebap oldum, ümidim yıkma!
İtâb et, ama, ağyâra bırakma!
Vefâsız bir kulum cürmüme bakma!
Tavsîfe ne gerek, her şeyim ayân...

Bilirsin gayri imdat edecek yok;
Gönlümü dertten âzâd edecek yok;
Kıtmîr'i başka âbâd edecek yok,
Hatırım virâne, gözlerim giryân...

Gel vur mızrabını kalbimi söylet!
Vur rûhûma nağmelerini dinlet!
Bu gönlüme geleceğini vâdet!
Vâdet ki, kalmadı dizimde dermân..!

Din, namus, vatan ve milleti koruyup kollamayı, bu uğurda mücadelenin bir cihad, cihadın da erişilmez bir kulluk vazifesi olduğunu fevkalâde bir muvazene içinde insanlığa tebliğ eden, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir.

* * *

Mülâhazalarımızın Yeşil Kubbesi*

Varlığın özü, yaratılışın en anlamlı nüktesi Hazreti Muhammed'dir. O, yaratılış ağacı itibarıyla hem bir ilk hem de son gibidir. Varlık bir şiir gibi O'nun adına nazmedilmiş; vücûdu ise bu manzumenin âdeta en son kelimesi gibidir. O'nun dünyayı şereflendirmesi, insanlığın yeniden doğuşunun remzi; peygamberliği, eşya ve hâdiselerin aydınlanıp gerçek değerleriyle ortaya çıkmasının vesilesi; hicreti, insanlığın kurtuluş yolu; mesajı da, dünya ve âhiret saadetinin köprüsü olmuştur. Mü'min gönüller O'nun sayesinde varlığı bir meşher gibi

* Işığın Göründüğü Ufuk s. 112

temâşâ edip değerlendirebilmiş, bir kitap gibi okuyup yorumlayabilmiş ve O'nun aydınlık ikliminde yollar bulup Hakk'a yürüyebilmişlerdir. O'nunla hakikate uyanan ruhlar, sürekli ebediyet soluklar durur.. O'nu sîretinin derinlikleriyle kavrayabilenler, bütün ilimlerin özünü, usâresini elde etmiş sayılırlar.

Aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen O hâlâ ufkumuzda yeni doğmuş bir yıldız gibi pırıl pırıl ve bütün varlığı aydınlatabilecek güçte güneş gibi –aslında O, güneşe de taç giydiren bir ziyadır– güçlü bir ışık kaynağı.. vazife ufku, gönüllere kulluk şuurunu sunan bir hikmet nüktesi; sevgiyle doygunluğa ulaşmış ruhu, varlığı birbirine bağlayan bir büyüklük emâresi.

İnsan ne zaman O'nu çağrıştıran iklime girse, kanının sevgiyle aktığını duyar.. O'nun atmosferine adımını atar atmaz, kendini Allah'a giden yolların ortasında bulur. O'nun köyünü ziyaret bile âdeta, Işık Çağına ulaşma adına bir rıhtım, bir liman, bir rampa gibidir; bu rıhtım, bu liman, bu rampa inanmış gönülleri O'nunla diz dize gelme bucağına ulaştırır ve doygunlaşmış

ruhlara yeni bir aşk u şevk üfler. İnsan O'nu kaç defa ziyaret etmiş olursa olsun, müntesiplerinin derbederliğinden ötürü o mübarek hazîreyi ne kadar sönük görürse görsün, ne zaman, o yeşil, o âhenkli, o romantik, o sevgiyle tüten "metâf-ı kudsiyân"a adım atsa, ruhu hep bir güzellik, bir şiir, bir mûsıkî banyosu almış gibi o hususî âlemin derinliğini, zenginliğini duymaya başlar.. kalbi, bir vuslat mülâhazasına teslim olur, ritim değişikliğine girer ve neş'e-hüzün arası bir sürü duygu gel-gitleri yaşar.

Evet insan, o mehâbetle tüllenen mekân, onun çeperi sayılan mübarek mâbed ve "Sidretü'l-Müntehâ"ya doğru fırlamış gibi bir edâsı olan yeşil kubbe karşısında, her zaman İslâm dünyasının umumî ahvaliyle alâkalı en derin mülâhazalara gömülür, en içten duygularla buluşur ve bin bir his tufanıyla sırılsıklam olur. Bazen o kudsî mekânı bir buğu bürür; mâbedin her yanını bir hüzün sarar.. ve işte o zaman "Kubbe-i Hadrâ" şaha kalkmış gibi bir hâl alır.. ruhumuzla konuşur.. el açıp bağrındaki misafirin arkasına geçerek semalara dil döker; döker ve bi-

ze hasret ve hicranlarımızın destanlarını sunar. Bazen orada her yanı âdeta bir ışık sarar.. mescid, ayın etrafındaki hâleye döner ve kubbe, gök ehline sevinç tahiyyelerini takdim ediyor gibi bir vaziyet alır. Bazen onun göklere bakan ve için için bekleyen öyle derin bir görünümü olur ki, o hâliyle onu umumî tasalarınıza bir tercüman tahayyül edebileceğiniz gibi, sevinçlerinizi dile getiren bir gazelhân şeklinde de düşleyebilirsiniz; düşleyebilir de onun o derûnî sükûtu, o sessiz infiali içinde ne duyulmaz şeyleri duyar, ne sezilmez şeyleri sezer ve kendinizi âdeta, bulunduğunuz mekânın buudlarını aşmış da bir başka derinliğe açılmış gibi sanırsınız.

Yeşil kubbe ve onu çevreleyen mübarek mâbed, bir yandan etrafındaki irili-ufaklı dağlar-tepeler, hep sonsuzluk duygusuyla esip duran çöller-vahalar ve her zaman ötelere açık gibi duran uçsuz bucaksız beyâbân; diğer yandan da göklerin nâmütenâhiliğiyle o kadar mükemmel bir uyum içindedir ki, sanki bu mübarek kütle, semada programlanmış da, daha sonra bulunduğu yere resmedilmiş gibi bir görünüm arz et-

mektedir. Evet, hem en derin göklerden daha derin "Kubbe-i Hadrâ", hem çevresinde onu kucaklayan o sırlı arsa, hem de tabiat kitabının o "Buk'a-yı Mübareke"yi teşkil eden satır ve sahifeleri, âdeta titizlikle seçilmiş, mükemmel bir şekilde yerli yerine yerleştirilmişçesine bu maddî-mânevî pek çok şeyin halitası, göklerin ve yerin âdeta birleşik noktası gibi bir görünüm sergilemektedir. Az buçuk o mekânın Sahibi'ne açık bulunan ruhlar –O Sahib'e canlarımız kurban olsun– başlarını o iklime uzatınca kendilerini gök ehliyle iç içe sanırlar. Bir de âşıkların has bahçesi sayılan muvâceheye varınca, kendilerini, o makama yakışır ve ora ile uyuşur o kadar temiz çehre ve o çehrelerden buğu buğu yükselen engin bir heyecan içinde hissederler ki, zaman zaman kalbler duracak hâle gelir. Aslında orada o sekteyi yaşayanların sayısı hiç de az değildir.

Muvâcehe, âşıklar için her zaman bir liman ve bir rampa vazifesi görür. Oraya ulaşan her aşık gönül, oradan âdeta denizlerin enginliklerine ya da göklerin derinliklerine açılıyor gibi bir büyülü zaman koridoruna girer.. girer de o mübarek

buk'anın o masumlardan masum hâlini ve sevimli görünümünü bir şiir gibi dinler, bir kevser gibi yudumlar ve her saniye ayrı bir zevk banyosu yapar.

Muvâcehede zaman o kadar aydınlık, o kadar gönül alıcı ve o kadar hülyalara açıktır ki, oraya ulaşan saygılı bir gönül, Asr-ı Saadette yaşıyormuşçasına, Nebî'nin o temizlerden temiz çehresini ve vahye açık sînesinin heyecanlarını duyar gibi olur.. gök kapılarının gıcırtılarını, Cibril'in kanat çırpışları içinde, Kur'ân'ın tok sesini muhatapların heyecanlı tavırları arasında duyar ve kendini bir kutlu çağın bereket sağanakları arasında sırılsıklam hisseder; eder de bu umumî armoniye o da gözyaşlarıyla katılır.. ve o güne kadar gönlüne sinmiş Ravza duygusunun, daha bir derince her yanını kuşatması karşısında oracıkta eriyip merkade akmayı düşünür.

Aslında, orada görülüp duyulan her şey çok içlidir. Orada mekân, mekin her şey mutlaka insana bir şeyler fısıldar durur. Âşıkların ağlama ve inlemelerinin yanında, mekânın o talihli ama suskun sütunları; muvâcehenin hüzünlü fakat mütebessim

hâli; iki adım ötede parmaklıklar arasından hayallerimize doğan mübarek merkadin –hâşâ– metâf-ı kudsiyânın pürvefâ bir mihmandar edâsıyla gönül gözlerimize tebessümler yağdırması o kadar sıcak ve tesirlidir ki, içinde bu mahrem muameleyi duyan her gönül ölümsüzlüğe erdiğini sanır. Hatta o melekler güzergâhını böyle bir gönülle duyup bu gözle temâşâ edenler için sanki orada canlı-cansız hiçbir şey yokmuş da, sadece mehâbet televvünlü bir sessizlik ve ziyaret heyecanıyla umumî bir bekleyiş varmış gibi, o makama adımlarını atar-atmaz kendilerini oranın tesirinde bulur ve onu dinlemeye koyulurlar.. o da onlara kendi usûlünü, kendi sükûtunu meşk ediyor gibi, onların duygu dünyalarına, o güne kadar asla yaşamamış oldukları en bâkir hisleri aşılar ve ruhlarına elli türlü çağrışım menfezi aralar.

Ravza'nın bağrında insan her zaman, gözlere çarpan ve gönülleri saran bir büyüyle karşılaşır. Hislerinde, düşüncelerinde bir başka âlemin esintilerini duyar.. gönlünün derinliklerinde hayalî kapılardan geçer.. en mahrem iklimlerde dolaşır ve arzın minberinin dibinde Hak beyanıyla şekillenen o ezelî hut-

beyi hem de Hatîb'inin ağzından dinliyor gibi dinler ve O'na ümmet olmanın mutluluğuyla yerlere kapanır.

Böyle bir duyuş ve seziş, böyle bir zevk ve heyecan elbette bir inanç, bir kanaat, bir teveccüh ve derince bir sezinin birleşmesinden meydana gelmektedir. O inanç, o kanaat, o teveccüh ve o seziyi yakalayanlar için Peygamber Köyü, Mescid-i Nebevî, aşıklar durağı muvâcehe neler söyler neler söyler..! Evet, konsantrasyonunu tamamlamış ziyaretçiler için Ravza, orada insanların his ve heyecanlarının çok üstünde kendine has hâli, içli sükûtu, vakarlı görünümü ve ledünnî derinliğiyle ötelere hep var olma zevkinin şiirini söyler.. göklerdeki korodan mûsıkîler dinletir, yürekten kendisine yönelenlerin gönüllerine korlar salar ve herkese bir aşk u vuslat demi yaşatır. Sonra da yine o derin sessizliğine gömülür ve sizi vuslat otağında hüzünlü bir yalnızlık melâline terk eder.. terk eder de, o dakikaya kadar sanki size hiç esrar perdesi aralamamış gibi o kadim bikrinin iffetine bürünür.. bürünür ama, gönüllerinize ikinci çağrının dâvetiyesini bırakmayı da ihmal etmez.

*Gönüller Tahtın**

Rahmet olarak doğdun zahmetlerle büyüdün,
İnâyet oldun bize, inâyettin Ezel'den.
Bir uğraktı bu dünya, gelip O'na yürüdün,
Işık verdin âleme, ışık aldılar Senden.

Karanlıktı cihanlar vilâdetinden evvel,
Çehrenden akan nûrdan aydınlandı dört bucak.
Rûhlara saldığın irfan dünyalara bedel,
Uyandık sayende, insanlık da uyanacak!.

O kurtuluş sabahında kurtuldu insanlık tekmil,
Takılıp yolda kalanlara yazıklar oldu..
Bir hamlede ettin zulmeti ışığa tebdil,
Silindi kasvetler her taraf nûrlarla doldu.

---
* Kırık Mızrap, s. 85

Otağın bütün cihan, gönüllerimiz tahtın,
Bir sultanlık kurdun ki Süleyman'dan ileri;
Gıptalarla anılır gökte zümrütten bahtın,
Her yana nur yağıyor doğduğun günden beri.

Sayende cennete dönen bu düşkünler bağı,
Dağınık zülüflerin gibi şimdi târumâr;
Toprak nemrut bitiriyor, çağ firavun çağı,
Küfür ve ilhadla esiyor esince rüzgâr.

Şevke gelmişti teşrifinle bütün felekler,
Bugün simsiyah çehresiyle her zaman zâr zâr;
Yollar garip, yolcular düşüp kalkar, emekler,
Dudaklarının suyuna susamış yaz, bahar...

Bak kıyamet ışığı var aynalarda bugün;
İblis keyfinde; Cehennem'e körük çekiyor.
Bu üst üste kasvetten göz nemli, gönül üzgün..
Kalk bunlara bir "dur" de, de ki zaman geçiyor.

Tanyeri ağaralı bir hayli zaman oldu,
Yolunu bekleyenlerin canları dudakta;
Bilmem yolda mısın, ışığın rûhlara doldu!
Ümitle çarpıyor sîneler, gözler ufukta...

Gerçek hürriyeti insanlığa ilk defa ilân eden, insanların hukuk ve adalette birbirine müsâvi olduklarını vicdanlara duyuran, üstünlüğü ahlâk, fazilet ve takvada arayan, zalime ve zalim düşünceye karşı hakikati haykırmayı ibadet sayan, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) olmuştur.

* * *

Ravzâ*

Ravzâ, bize dünyada bulunmanın rûhunu duyuran biricik binâdır. Bu mübârek binâ ile münasebet ve kalbî alâkalarımız, bizde öyle kudsî heyecanlar hâsıl eder ki; onu düşünüp, onun hakkında bir şeyler söylerken, sanki iffetiyle tanıdığımız bir nâmus âbidesini anlatıyor gibi yanlışın en küçüğüne dahi düşmeyelim diye korkar ve tir tir titreriz. Onun aydınlık semtine dehâlet eden her ruh, vicdanının derinliklerinde, Nâbi'nin:

"Sakın terk-i edebden kûy-ı mahbûb-ı Hüdâdır bu
Nazargâh-ı İlâhîdir makâm-ı Mustafâ'dır bu"

na'tının yankılandığını duyar ve irkilir.

Mekke, beşer tarihi boyunca bir kısım kısa aralıkların istisnasıyla, hep insanlığın mihrabı olmuştur. Mekke'nin bu hu-

* Zamanın Altın Dilimi s.191

susiyeti Kâbe'den ötürüdür. Ve bu yönüyle de Kâbe mihrâblar mihrâbıdır. Bu muhteşem mihrâbın bir de minberi vardır ki -Sahibine vücudumuzun zerrâtı adedince salât ü selâm olsun- o da Cennet bahçelerinden daha temiz olan Ravzâ-i Tâhire'dir.

Bahçe mânâsına gelen Ravzâ; inanmış insanların mukaddes şeylere karşı duydukları alâka, bu alâkadan kaynaklanan duygu, düşünce ve tasavvurların sürekli değişen telakkîlerle, sanat-mâbed-metâf-ı kudsiyân[7] mülâhazaları içinde ötedenberi bir çeper ve bir surla sınırlandırılmaya çalışılmış bir "hazîratü'l-kuds"tür.[8]

Bu mübârek mekân, hürmet hissi ve san'at telâkkîsiyle defaatle zarf değiştirmiş.. dış nakışlarıyla tekrar bertekrar oynanmış, ama; kat'iyen gönüller âlemiyle alâkalı rûh ve mânâsına ilişilmemiş ve ilişilememiştir.

Sahibinin rûhuna doğru parçalanmış sîneler gibi aralanan kapılar veya onun rûhundan insanlığa açılan menfezlerin çok-

7 Metâf-ı Kudsiyân: Kudsîlerin çevresinde dönüp durduğu yer mânâsına Şâir Nâbî'ye ait bir söz.

8 Hazîrat'ül Kuds: Tasavvurlar üstü bir Cennet bahçesi.

luğu gibi, Ravzâ-i Tâhire'nin de pek çok kapısı vardır. Bu kapılar arasında en namlısı da şâir Nâbî merhûmun:

"Felekde mâh-ı nev-bâbü's-selâm'ın sîne çâkıdır"

sözüyle anlattığı "Bâbü's-selâm: Selâm kapısı"dır. Selâm verip bu kutlu kapıdan içeriye girenler, iki adım ötede Gönüllerin Efendisi'yle karşılaşacakmış gibi bir ruh hâleti hissederler. Hisseder ve âdeta kendilerini bir kısım farklı esintilere salmış gibi olurlar.

Peygamber huzurunda bulunmanın vakar, ciddiyet ve temkîniyle, namaz kılan, duâ eden, salât ü selâm okuyan Hak âşığı gönül erlerinin safları arasında, tıpkı nurlu bir koridorda yürüyor gibi, ışık alarak, aşk u şevkle dolarak Muvâcehe'ye[9] doğru ilerleyen uyanık bir insan, her adım başı, akla-hayâle gelmedik sürprizlerle karşılaşacağı hissiyle ilerler. Hele Muvâcehe, hele Muvâcehe... Oraya ulaşan nezîh ruhlar, artık gözleri hiçbir şey görmüyor gibi, sadece O'nu anar ve inler, sadece O'nun hayal ve misâliyle tesellî olurlar. Hele bir de, daha

9 Muvâcehe: Kıble tarafından Efendimiz'in nur-efşân kabrini çevreleyen mübârek parmaklıklar.

önceden hazırlanmış ve hayalinde birkaç defa o eşiğe baş koyup vicdanının derinliği ve gönlünün sınırsızlığıyla oraya varmışsa.. doğrusu öyle bir tabloyu tasvîr için sözün nutku tutulur ve beyân, aczini ifâdeden başka kelime bulamaz...

İnsan, daha çok hüzünle gülümseyen bir yüze benzeteceği, mübârek Merkâd'in kıble cihetindeki sütrenin önüne varınca, ümîd ve emel heyecanıyla çırpınıp duran yüzlerce âşık ruhla karşılaşır. Bu alabildiğine yeşil ve sihirli nûr iklîmi, derecesine göre hemen herkese, bir başka âlemin kapısının önünde bulunma hissini verir. Öyle ki, muvâceheye ulaşan her âşık rûh, bir-iki kadem ötede seygilisiyle buluşacakmış gibi his ve heyecanla köpürür ve vicdanında aşk u şevkin kalem ve mürekkep görmemiş besteleri duyulmaya başlar.. derken, o altın iklimin sesleri, sözleri, görüntüleri binbir tedâî[10] ile onun bütün benliğini sarar ve onu zaman-üstü sırlı bir kuşağa çeker götürür. Bu kuşağa ulaşan herkes, bugünü dünle, dünü de Dost'un ışık çağıyla bir arada idrâk eder ve O'nun meclisinden sızıp gelen en mahrem fısıltıları duyar ve kendinden geçer...

10 Tedâi: Çağrışım.

Ravzâ-i Tâhire karşısında hayat, hep bir hülyâ ve rüyâ gibi yaşanır. Bütün bütün ona sırtını dönmeyen hemen her rûh, onun elinden aşk şarabı içmiş, mest olup kendinden geçmiş gibi, bir türlü bu sihirli âleminden ayrılmak istemez. Burada fikirler durur, ruhlar duyguların tesirine girer ve bütün gönülleri bir vuslat arzusu sarar. Burada, insanın içinde birer çiçek gibi açan mahrem hülyâlar, âdeta insana Cennet bahçelerinin hazlarını ve cennetliklerin neş'e ve huzûrunu tattırır gibi olur. Burası, hassas ruhların hülyâlarına matkap salmak için, Kudret eliyle tâ ezelden plânlanıp kurulmuş ve hisleri, istekleri, sevgileri tutuşturan, besteleyip mırıldanan, dünyâda, gökler ötesinin bir uzantısı gibidir. Burada, kendini inanç buudlu tasavvurların rengîn ve zengîn iklimine salabilenler, uçsuz-bucaksız hülyâlara dalar, yaşadıkları hayatın içinde bir sır, bir hafî, bir ahfâ[11] yolcusu gibi çok defa bizim için gizli kalan ve insanoğlunun asıl benliğini teşkîl eden bir başka "ben"in varolduğunu duyarlar. Âdeta, şehâdet âleminin, ince tenteneli perdesi delinip de, her

11 Hafî-Ahfâ: İnsandaki mahiyeti pek fazla keşfedilemeyen duygular.

şeyin hakîkatiyle beraber insanın özü de meydana çıkmış.. dolayısıyla herkes kendini uhrevîleşmiş gibi hisseder ve öbür âlemin âhengine uyar ve kendini Firdevsî hazlar içinde bulur.

Bizler, her zaman kendimizi Kâbe'de ibâdet, Ravzâ'da da aşk u hasret kuşağında hisseder, birincisinde kulluk sırrını idrâkle cevap vermeye çalışır, ikincisini de samimiyet ve vefâ ile kucaklarız. Buralarda duyduğumuz şeylerin aslını tam tefrik edemesek bile, en duygulandırıcı şeylerden daha duygulandırıcı, en vecd verici şeylerden daha coşturucu; hülyâsıyla mest olduğumuz bir âlemi, kendine has âhengi, şiirî büyüsüyle duyar ve ifâdesi imkânsız hislerle yerlere kapanacak hâle geliriz.

Her zaman, aşk u şevkin gel-gitleri arasında yaşanan buradaki hayat, bir vuslat demi, bir "şeb-i arûs"[12] neşvesi içinde yaşanır. Her çığlık, her inilti, dosta açılan kapıların gıcırtıları gibi yüreklere ürperti salar. Ruh "vuslat" der inler ara sıra dost yüzü kendi çağıyla kapısının önünde elpençe dîvan duranların, gözlerini yummuş, saygıyla bir menfez kollayanların hayâlleri-

12 Şeb-i Arûs: Kutlu kavuşma, âşıkın maşukuna kavuşma anı.

ne kâh açılır, kâh kapanır. Ama sürekli imrendirir, sürekli ümitlendirir ve daima rikkatli geçer...

Burada duvarlar, sütunlar ve aşk matkaplarıyla oyulmuş gibi görünen kubbeler, hatta döşemeler, sergiler hemen her şey, mâvi, yeşil, sarı her rengin nazlı çiçeklerini andırır mâhiyette, güzelliklerin en derinlerine açılmış yaşıyor gibidir...

Zaten her zaman nezîh bir rûha benzetebileceğimiz Merkad ve Yeşil Kubbe, âşıkların duygu ve düşünce dünyâlarındaki, derinliklerle yan yana gelince, öyle muammâlaşır ki, insan bulunduğu yeri Cennet'ten kopup gelmiş bir parça sanır.

Bugüne kadar mânevî havası ve ledünnî zevkleriyle pek çok feyizli makam gördüm.. bir hayli mübârek mahalleri müşâhede fırsatını buldum. Ama bunlar arasında, rûhumda en derin izler bırakan Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) köyü -o köyün izleri ebedlere kadar gönüllerimizde yaşasın- olmuştur. Rûhum o beldeyi her zaman bir "dâüssıla" hasretiyle kucaklamıştır. Kucaklarken de "İşte bir avuç toprağını cihanlara değiştirmeyeceğim beldeler beldesi." demiş içimi çekmişimdir.

Bunlar, bir ham rûhun duyup hissettiği şeyler. İrfanla kanatlanıp, aşkla şahlanmış büyük sînelerin duyup hissettiklerini onlardan dinlemek ve onlardan öğrenmek icap eder. Bu mevzûda benim söylemeye çalıştıklarım ise; beceriksizliğin ve istidâtsızlığımın çehresinde hamiyet ehlini gayrete getirmeden başka bir şey değildir... Bu kadarcık olsun bir şey yapabilmişsem, onu Rûh-u Seyyidi'l-Enâm'ın teveccühüne vesîle sayar, kapısının tokmağına dokunur "Beni de Yâ Resûlallâh..!" derim.

Fânilik ve ölümün yüzündeki perdeyi yırtan, kabri ebedî saadet âleminin bekleme salonu olarak gösteren, her yaş ve her başta mutluluk arayan gönülleri Hızır çeşmesine ulaştırıp onlara ölümsüzlük iksiri içiren, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir.

Yolların Ayrımındaki Zât Üzerine*

"Meded Ey Sultan-ı Rusül"

İlk yaratılan nur O'nun nurudur. O zuhur etmezden evvel gündüzün geceden, baharın da kıştan farkı yoktu. İyilikler, kötülüklerle iç içe; akıl nefse yenik, ruh da bedenin esiri idi. Varlığın sırrını keşfedip, akla yüksek hedefler gösteren, düşünceye kapılar açıp insanın ebedlere namzet olduğunu âlemşümul bir dille haykıran O'dur.

Bütün yeryüzü, engin denizler, sema ve yıldızlar, O'nun dört bir yana saçtığı nurlar ve gönüllerimizde mayaladığı irfan

* Sızıntı, Aralık 1988, Sayı:119

sayesinde birer mânâ ve değer kazandılar. O'nun, varlığı didik didik edip önümüze sereceği güne kadar, denizler gulyabâniler diyarı, gökler birer bilmece ve kaos, yıldızlar yanıp sönen çocuk oyuncağı mumlardan ibaretti. O'nun aydınlık dünyasında her şey değişti, renklendi ve çok mânâlı mücessem birer lâfız hâline geldi. Şu kara ve kuru toprak, O'nun ötelerden getirip bağrına boşalttığı hayat suyu sayesinde ebediyetin fideliği oldu. Tepeler zümrütten urbalarıyla Cennet bayırlarına döndü. Ovalar, bir bir uhrevî güzelliklere büründü. Irmaklar Kevser çağıltılarıyla akmaya başladı. Ve yeryüzü, okunan, mânâsı anlaşılan bir kitap seviyesine yükseldi...

O'nun gölgesi şu fâni cihanın üzerine düştüğü andan itibarendir ki, her insanın en büyük problemi olan "yok olma" düşüncesinin öldürücü tesirleri kırıldı; hicranla yanan sinelere dost ikliminin bağ ve bahçesinden ümit kokuları gelmeye başladı. Bütün yaslı çehrelerde tebessümler belirdi ve o güne kadar bir matemhâne görünümünde olan yeryüzü, bir bayram, bir şehrayin hâlini aldı.

Biz hepimiz, O'nun, ruhlarımıza üflediği hayat sayesinde varlığımızı idrak edip, çevremizdeki güzellikleri tanıyabildik; benliğimizdeki cevherleri değerlendirip sonsuza açık arzularımızı sezebildik. O olmasaydı, ne özümüzdeki sonsuzluk düşüncesini anlayabilir ne de ebedler ülkesine seyahati bu kadar şirin görebilirdik. Gözlerimizden perdeyi kaldıran O, gönüllerimizi aşk u şevkle coşturan O ve bizleri hakikate seferler tertip eden sırlı gemilerin sonsuza açıldıkları aydınlık rıhtıma ulaştıran da O'dur. O'nun rehberliğini kabul etmeyenler kat'iyen bu limana ulaşamazlar; limanda bulunsalar bile, O'nun kaptanlık yaptığı gemiye binemezler.

O, bir uzun ve sırlı yolculukta, bizim bulunduğumuz sahilin kaptan ve rehberi, öbür sahilin de mihmandar ve teşrifatçısıdır. Kabirden Cennet kapısına kadar her yerde O'nun bayrağı dalgalanır -dalgalandırana canlar feda olsun!- İnsanlığın başının sıkıştığı her yerde, O'nun şefaatiyle problemler çözülür.

O'nun nuru, sonsuzluk iklimine seyahatler tertip edenlere Kutup Yıldızı gibi bir fener, O'nun neşrettiği hikmet bu uzun yolculukta hiç aldatmayan bir rehberdir. O'nun nurundan mahrum

olanlar takılıp yollarda kalmış, O'nun hikmetini tanıyamayanlar da dalâlette boğulup gitmişlerdir.

O'ndan evvel binler-yüz binler, varlığın bağrına nurlar saçıp, eşyanın mânâ ve hakikatini ve O'nun delâlet ettiği yüce gerçeği defalarca anlatmışlardı. O, bu mevzuda gelmiş-geçmiş bütün peygamberlerin sesi-soluğu oldu, yeri-göğü velveleye verdi.. seleflerini ve onların hizmetlerini en gür âvazlarla ilan etti... Kitaplarının asıllarını kabullenip tahriflere parmak bastı. Yanlışları tashihte bulunup müphem ve mücmel noktalara aydınlıklar getirdi. Kurduğu dünya-ukbâ muvazenesiyle akılsızlık ve muhakemesizliğin ayağına prangalar vurdu. Maddeyi ve maddeciliği ışıktan menşuru altında değerlendirerek her şeyi yerli yerine koydu... His, akıl, kalb ve ruh halitasından dantelâlar gibi yepyeni sistemler meydana getirdi; insanlığın önüne herkesin istifade edebileceği semavî sofralar serdi. Ve bu renk ve desen içinde, vahyin büyüleyici ışıklarıyla, vicdanlara en ölümsüz ilâhî besteleri sundu.

Ey yaratılışın gâyesi, varlığın özü, peygamberlik hakikatinin

zübdesi! İnsanlık ancak Senin bayrağının dalgalandığı yerlerde emniyet ve mutluluğa erip aradığını buldu; buldu ve yok olmadan kurtuldu. Senin kutlu adın yeryüzünde duyulmaya başladığı andan itibaren -adına canlarımız feda olsun- sultanlar kulaklarına küpe takıp kul olduklarını ilan ettiler ve kapıkullarına sultanlık yolları açıldı.

Dünya Senin dünyan, bizler de Senin kapıkullarınız! Dizgin neden başkasının elinde olsun; bizler neden ağyârın kulu-kölesi olalım! Kalk, karanlıkta kalmışların dünyalarını aydınlat; pejmürdelerin imdadına koş; huzurunda el pençe divan durup kul olduğunu ilan edenlere tebessüm eyle; dünyaları yeniden şekillendir ve asırlardan beri devam edegelen şu kör dövüşüne hakem ol! Özünden uzaklaşıp başkalaşanların gözlerine ışık saç; yarasalara gündüzlerin erkânını öğret; nefsin kullarına hürriyete giden yolları göster; tabiatperestleri maddenin zindanından âzad eyle..!

Bak, bir yanda hak tezyif görüp zulüm alkışlanıyor; diğer yanda getirdiğin ilâhî mesajlara "çöl kanunu" denip alay edili-

yor ve Hakk'ın mir'at-ı mücellâsı Yüce Zât'ın hakkında -Zât'ına ruhlarımız feda olsun- (hicabımdan söylemeyeceğim) neler neler deniyor... Kerem ve civanmertliğin bu şom ağızları da bağışlayacaksa, boynumuzu büküp sükût etmekten başka ne gelir elimizden; haddimiz mi Sultan'a yol gösterelim..! Ama, bizler Sen değiliz, sabrımız da sabrın olamaz! Bir gün takat ve tahammül surlarımızı zorlayan bunca saygısızlık, bunca hoyratlık karşısında, Senin hilmini, Senin silmini koruyamazsak, -Allah aşkına- bizleri bağışla ve edeb bilmezliğimizi hoş gör!

Ey sabrın, hilmin, silmin, azmin, ümidin temsilcisi! Gel gönüllerimize bir kere daha doğ; vicdanlarımıza ümit ve sekine mesajları sun! Gel şu sarsılan gemimizin dümenine otur ve sadık tayfalarına kurtuluş sahillerini göster..!

Cihanın dört bir yanında zulmet zulmet üstüne havaların karardığı, denizlerin en hınçlı dalgalarla ard arda kabardığı, karaların en vahşi ulumalarla inlediği şu günlerde uzat elini bizlere; uzat ki çok bunaldık. Uzat ki atmosferimiz aydınlansın, kuduran deryaların homurtusu dinsin ve şu birkaç asırlık ulumalar kesilsin!

Bak, Senin dünyanda fitne, gemi-azıya almış gidiyor; kundaklamaları kundaklamalar takip ediyor. Kalk, bu fitne ateşlerine bir su serp ve dünyanın çehresini saran tozu-dumanı temizle, her taraf çağının nâsiyesi gibi tertemiz olsun!

Güllerin minik minik tomurcuğa durduğu, tutiyaların gizli gizli tebessüm kesip yolunu gözlemeye koyulduğu, yolunu bekleyenlerin gözleri Seniyye-i Vedâ'da “Bize Ay doğdu..." diyecekleri eşref-i saatin yaklaştığı şu dakikalarda, hasret ve hicranla yanan ruhları daha fazla bekletme gel! Gel ki, kapıkulların coşsun ve övünsün, düşmanların da parça parça olsun, yerinsin!

Yıllar var ki, Sana, şu mütevazi sayfalarda, kırık-dökük beyanlarımızla davetiyeler çıkarıyor, arz-ı hâl edip yalvarıyor ve gönüllerimize taht kurup bizlere "Bendelerim!" diyeceğin ânı bekliyoruz. Hatta zaman zaman, on dört asır öteden lütfedip gönderdiğin "Kardeşlerim" iltifatına itimat ederek, kapımızın önünde duyduğumuz her ayak sesine "Bu O'dur!" diyor ve "Geldi bir akkuş kanadıyla revan." sözüyle kıyam eder gibi, kal-

kıp el pençe divan duruyoruz. Bu ümit ve bu şevkle kıyamete kadar da böyle oturup kalkmaya devam edeceğiz..!

Ey dost! Dil eksik, ifade eksik, aşk u şevk eksik, yürekte heyecan eksik... Affına sığınarak bir söz edelim dedik, o hepsinden eksik! Bir şey var eksik olmayan: Kapının kulları olduğumuz ve nuruna muhtaç bulunduğumuz… Evet, işte bunu şefaatçi yaparak son bir kere daha kapının tokmağına dokunuyor ve Şeyh Gâlip edâsıyla

"*Meded ey Sultan-ı Rusül Şah-ı mümecced!*
Meded ey bîçarelere Devlet-i sermed!
Meded ey dîvan-ı ilâhîde Serâmed!
Meded ey menşûr-u le amrükle müeyyed!"

deyip inliyoruz. İnanıyoruz ki, böyle eşiğine baş koyup beklerken, bir gün mutlaka o ipekten kanatlarınla uçup üzerimizden geçecek ve geçerken de Taptuk diliyle "Bunlar bizim kaçaklar mı?" deyip sahip çıkacaksın..!

*Beni Yalnız Bırakma**

Gönlüm gözüm Senin ile açılır,
Geçilmezler Senin ile geçilir,
Adın anılınca nûrlar saçılır;

Doğ rûhuma beni hasretle yakma!
Hak aşkına kulun yalnız bırakma!

Ben bir kapıkulu, Sen de Sultansın,
Yolda kalmışlara Hak'tan emansın,
Ben bir ceset isem, Sen onda cansın;

Doğ rûhuma beni hasretle yakma!
Dost aşkına kulun yalnız bırakma!

Âşıklar ararlar Seni her yerde,
Dudağın şerbeti dermandır derde..
Ben bir dertli isem dermanım nerde?

---

* Kırık Mızrap, s. 88

Doğ rûhuma beni hasretle yakma!
Hak aşkına kulun yalnız bırakma!

Bir yüzü karayım pek çok vebâlim,
Düşe-kalka, kalmadı hiç mecâlim..
Bilmem ki ötede ne olur hâlim..?

Doğ rûhuma beni hasretle yakma!
Hak aşkına kulun yalnız bırakma!

Bir zaman mevsimler bütün bahardı,
Korkarım o günler bir bir karardı..
Merhamet! Yollarım bir sarpa sardı..

Doğ rûhuma beni hasretle yakma!
Dost aşkına kulun yalnız bırakma!

Medine'nin Gülü —(sallallâhu aleyhi ve sellem)*—

Medine'nin Gülü ve gönlümün çiçeği.. O olmasaydı âlemin ne değeri olurdu.. evet, neyleyeyim O'nsuz dünyayı. Zaten O olmasaydı biz yaratılmazdık.. ve O olmasaydı hilkatin sırrını hiçbir zaman öğrenemezdik.. ve yine O olmasaydı varlığı bir kitap gibi okuyamaz; onu bir meşher gibi mütalâa edemez; o kitabın satır ve sayfaları arasında O'na giden yolları bulamazdık. O olmasaydı Cennet'i duyamaz, Cehennem'e karşı ürperti hissedemezdik. Cennet'in yolunu kesen mekarihi sevemez, Cehennem'i çepeçevre saran şehvetlerden uzak kalamazdık.

* Fasıldan Fasıla 4, s. 35

Cemâl nedir bilemez, rıdvan nedir duyamazdık.. hâsılı, O olmasaydı biz de hiçbir şey sayılmazdık. Zira O, "Levlâke levlâke lemâ halaktü'l-eflâke –Eğer Sen olmasaydın varlığı yaratmayacaktım." hakikatinin muhatabıdır.

Evet O, Gönlümüzün Gülü'dür. Ne mutlu bizlere ki, bizi götüren geminin dümeninde O'nun gibi bir kaptan var ki o gemiye binen mutlaka kurtulur. Bir rıhtımda o geminin ayrıldığını görüp de ona ulaşamayan ise hüsran içinde kalır.

Bu itibarla da O, her gece hayalde ve düşlerde dolaşmalı. O'nun âşıklarından Hz. Enes, "Rüyama girmediği gece yoktur." der.. ve yine o kutlulardan birisi olan Hz. Ebû Hüreyre de "O hep benim rüyalarımı süsler." diyerek mazhariyetini ifade eder. Bu insanların hepsi tıpkı bir mecnun gibi O'na gönülden bağlı ve tutkundurlar. Edip Eddâî'in dediği gibi "O'nu gerçek sevenler su içtikleri kâsenin dibinde bile O'nun gül cemalini görürler."

Eğer kıtmir, O'nun hakikatini temâşâ ile Cennet'in bayıltan güzelliklerle donanmış tepelerinden birini tercih etme durumunda olsaydı, bütün güzelliklerin kaynağı, arzın göbeğinin en

büyük vâridâtı, Cennet yamaçlarının bile güzelliklerinin asıl kaynağı, güzeller güzeli, İnsanlığın İftihar Tablosu'nu tercih ederdi. Gerçi insan, bu tercih duygusunu içinde bir feveran hâlinde her zaman hissetmeyebilir ama temelde o his ve duygu, insanın içinde potansiyel olarak her zaman mevcuttur. Yeter ki, O'nun sevgisini tutuşturabilecek bir meş'ale ile gönüllerdeki karanlık noktalar aydınlatılsın ve insanlığa, O'na giden yollar gösterilsin.

O'nu sevmeyenler, sevginin, hakikat-ı Ahmediye'nin, hatta hakikî mânâda insanlığın ne demek olduğunu bilmeyen, sevgiden yoksun talihsizlerdir. Yazıklar olsun O'nun dünyasında olduğu hâlde dalâlette olanlara, gaflet deryasında yüzenlere ve bunca güzellikler içinde gözü bağlı gezen körlere..!

Gönlümün Gülü*

Seni seven her rûh uludur Yâ Resûlallâh!
Gözü-gönlü onun doludur Yâ Resûlallâh!

Cemâlin pertevinden zerre şevk alan billâh,
Kapının ayrılmaz kuludur Yâ Resûlallâh!

Beklemez başka iltifat bezmine erenler,
Semtinde her göz buğuludur Yâ Resûlallâh!

Her an uçuşup şem'ine pervâne dönenler,
Rûhların onlar bir koludur Yâ Resûlallâh!

---

* Kırık Mızrap, s. 90

Uçuşur ikliminde altın kanatlı kuşlar,
İklimin kuşların yoludur Yâ Resûlallâh!

Huzûrunda bel kırıp da boyun büken başlar,
Bu rûhlar Sana kuruludur Yâ Resûlallâh!

Sen görmek mü'minlerin en tatlı rüyâsı,
Gören gönüller pürhuzurdur Yâ Resûlallâh!

Dîdârın bu garip kıtmîrin tatlı hülyâsı,
O hülyâ gönlümün nurudur Yâ Resûlallâh!

İnsanlığın İftihar Tablosu*

Soru: İnsanlığın İftihar Tablosu, "O, kendi olarak doğdu, kendi olarak yaşadı ve kendi olarak dünyadan göçtü" buyuruyorsunuz. Bu ne demektir?

Cevap: Yıllar önce söylediğim bu cümledeki mülâhazalarımı şimdi bütün netliği ile tekrar hatırlamam çok zor. Ama yine de ruh haletimin müsaade ettiği ölçüde hiçbir tasnife tâbi tutmadan, aklıma geldiği şekliyle buna açıklık getirmeye çalışayım.

Necip Fazıl, O'nu ifade için "O ki, o yüzden varız." derdi. Bu yaklaşım, hadis kriterleri açısından tenkit edilse de, mânâsı doğru olan "Sen olmasaydın, âlemleri yaratmazdım." hadis-i kudsîsinden mülhemdir. Evet Allah, kâinatı O'nun için yaratmıştır. Kâinat, Allah'ı anlatan bir kitapsa -ki, öyledir- bu kitabın

* Prizma 2, s. 169

tercümanı Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir. O olmasaydı, kâinat kitabı okunamayan, anlaşılamayan bir sır olarak kalacaktı. Dolayısıyla onun içinde yaşayacak ama, onunla Allah'ı tanıyamayacak ve O'na ulaşamayacaktık. Oysaki, Allah, Kur'ân-ı Kerim'de beyan ettiği üzere, varlığı, kendisine ibadet etsinler, İbn Abbas'ın tefsirine göre de, kendisini tanısınlar diye yaratmıştır. Bu itibarla denebilir ki, Hz. Muhammed olmasaydı, varlık bilinmeyecek ve dolayısıyla Allah da tanınmayacaktı. Öyle ise O'na varlığın ille-i gaiyesi, yani, yaratılış sebebi denebilir.

O'nu, kendinden önce gelen her peygamber, misyonu ölçüsünde ve çerçevesinde anlatmış ve haber vermiştir. Meselâ, Endülüslü büyük âlim Kadı Iyaz'ın Şifa-i Şerif'inde geçtiği üzere, Hz. Âdem, kendisine yasaklanan meyveden yedikten sonra Cenâb-ı Allah'a O'nu şefaatçi ederek yalvarmış; "Muhammed hürmetine beni affet!" demiştir. Cenâb-ı Allah'ın, "Sen Muhammed'i nereden biliyorsun?" sorusuna karşılık da, "Ben, Cennet'in kapısında 'Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlüllah' ya-

zısını gördüm. İsmi, Senin ism-i şerifinin yanında anılan biri, Senin yanında en kıymetli olmalıdır." şeklinde cevap vermiştir. En son Hz. İsa da O'ndan çok bahsetmiş, İncillerin eldeki nüshalarında "Size daha çok söyleyeceklerim var; fakat, şimdi siz bunları kaldıramazsınız. Ben gideyim, ta ki, dünyanın Efendisi, gerçeğin ruhu, hakkı bâtıldan ayıran Zât gelsin ve size bütün hakikatleri anlatsın."[13] demiştir.

Hz. İsa, O'nu Ahmed olarak haber vermiştir. İlâhî bir tevafuktur ki, dedesi Abdülmüttalib, "Gökte ve yerdekiler O'nu övsün." diyerek, O'na Muhammed ismini koymuştur. İmam-ı Rabbanî gibi büyük zatlar, önemle Hakikat-ı Ahmediye ve Hakikat-ı Muhammediye üzerinde dururlar. O, yeryüzüne gelmeden önce "Hakikat-ı Ahmediye"nin sahibiydi. Dolayısıyla Hz. İsa, O'nu Ahmed ismiyle müjdelemiştir. Dünyadaki misyonu itibarıyla da O "Hakikat-ı Muhammediye"yi temsil etmiştir. Nebiler Serveri bu temsil sonunda Hakikat-ı Ahmediye'ye bilfiil ulaşarak veya Hakikat-ı Ahmediye'yi bilfiil gerçekleştirerek, yine "Hz. Ahmed" unvanıyla işaret buyurulan varlığın ruhu olma âlemine dönmüştür.

---

13 Yuhanna, Bab 16/12-14

O'nun dünyaya gelişi de değişik olmuştur. Bir kere O dünyaya gelmeden önce ve geldiği esnada, siyer kitaplarında anlatıldığı üzere, pek çok harikulâdelikler meydana gelmiştir. İran'daki Sava gölü yere geçmiş, ateşgedelerin bin yıldır yanan ateşleri sönmüş, Kâbe'deki putlar yüzüstü devrilmiş ve İran Sâsâni hükümdarının sarayının şerefelerinden on dört tanesi yıkılmıştır.

O, çocukluğunu da, doğumundan itibaren yine hep kendi olarak yaşamıştır. Misyonuna paralel olarak husûsî koruma altında bulunmuş. Meselâ, gençliğinde Kâbe'nin tamiri esnasında taş taşırken, taşlar omuzunu incitmesin diye, amcası Hz. Abbas'ın tavsiyesi üzerine, elbisesinin eteğini omuzuna alınca, örtülmesi gereken avret yerinin baldır kısmından bir miktar açılmış ve derhal sırt üstü yere düşmüştür. Sonra kalkmış ve bir daha bu vaziyette hiç görülmemiştir.

Cahiliye Arapları, pek çok fecâyi ve fezâyii irtikap eden insanlardı. Merhametsiz ve gaddardılar. Hatta fakirlik korkusuyla ve bir de kendi anlayışlarına göre, kız çocuğu sahibi olma utan-

cıyla (!) kız çocuklarını diri diri toprağa gömdükleri de olurdu. Ancak bunun yanında çok güzel hasletleri de vardı. Meselâ, cömertlik ve cesaret onlarda çok önemli hususlardı. Bütün cahiliye şiirlerinde bu iki temanın işlendiğini görürüz. Dile de çok hâkimdiler. Bundandır ki, meselâ Hz. Ömer, "Bir mecliste İbn Ebi Salt'tan bin beyit okuyabilirim." derdi. İbn Abbas, Kur'ân'da geçen hemen her kelimenin mânâsı için cahiliye şiirinden bir mısra veya beyit okuyabilirdi. Sonra, yine onlar arasında emniyet çok mühimdi, öyle ki, kendilerine gelinlik bir kız emanet edilseydi el sürmezlerdi. İşte bütün bunların hepsinde O, herkesi geçmiş ve ciddi bir fark atmıştı. O kadar ki, O'na herkes Muhammedü'l-Emin diyordu. Ve tabiî Allah'tan aldığı Kur'ân-ı Kerim de, söz ve belâğat açısından bütün sözleri geride bırakmış ve hepsinin önüne geçmişti. Öyle ki bütün edipler bir araya gelip el ele verselerdi, bir sûre, hatta bir ayete bile nazire yapamayacaklardı. Evet O, bu derecede bir üslup, bir belâğat ve bir edebiyat mucizesiydi.

O, en çok eza ve cefaya maruz bırakıldığı bir zamanda Miraç'la şereflendirilmişti. Bu, kâinat içinden kâinat ötesine yolcu-

lukla, kendisine rehberlik eden Cibril'i bile bir noktadan sonra geride bırakmış, yoluna devam etmişti de, kendisine "Top senin, çevkan senin bu gece." denmişti. Mahzen-i Esrâr sahibi Nizamî'nin engin ve renkli ifadeleri içinde, "Yıldızlar, yolunda kaldırım taşları gibi dizilmiş, melekler kendisine teşrifatçılık yapmış, yarım ay atının ayakları altında bir nal gibi kalmış, Güneş O'nun ışık kaynağına sığınmıştı." O, Kur'ân'da ifade buyurulan "Kâb-ı kavseyni ev ednâ"nın mânâsına göre, imkânla vücub arası bir noktaya gelmişti. Bu şu demekti: Bir kere O da, bir insandı ve yerdi, içerdi, uyurdu, sokaklarda dolaşırdı. Fakat, Buseyrî'nin ifadesiyle, "Bir beşerdi, ama herhangi bir beşer gibi değildi; taşlar arasında bir yakut gibiydi." Bunu avâmî bir benzetmeyle şöyle izah edebiliriz:

Meselâ; Selimiye'nin önünden geçen herkes, kendince, bir şeyler hisseder: İyi ve zevk-i selîm sahibi bir mimar, ondaki sanat karşısında zevkten zevke girer, bir çoban da kendine göre onun karşısında bir şeyler hisseder. Bir diğer misal verecek olursak, meselâ; iyi gelişmiş damak zevki olanlar, yemekleri

çok iyi ayırırlar ve onlar sıradan insanlardan farklıdırlar. Bunun gibi, O'nun her şeyi hissedişi bir başka idi. Dış görünümü ve yapısıyla bizim gibi bir beşer görünümündeydi ama bambaşka buudlarda yaşıyordu. Namaza durunca bazen, O'nun önünde Cennet temessül eder, ona doğru adım attığı olurdu. Bazen de, bir başka şeyin temessülü karşısında geri çekilirdi. İşte, Miraç'la beşeriyetin en son sınırına varmıştı ki; ondan sonra sonsuzluk başlıyordu. Hiçbir şekilde Allah olunamayacağına göre, şüphesiz O, Allah değildi ve olamazdı da. Bu yüzden, O'nun ulaştığı makama "imkânla-vücub" arası mânâsına "Kâb-ı kavseyni ev ednâ" dendi. O makamdaki, durumu itibarıyla kelamcılar, hadisçiler başka türlü değerlendirmelerde bulunsalar da, sofîler, O'nun Miraç'ta zaman, mekân hususiyet ve kayıtlarından, müberra olarak Allah'ı gördüğünü söylerler. İşte bu makamda iken bile O, yeryüzüne aramıza geri dönmek istemiş ve dönmüştü. Büyük velilerden Abdü'l-Kuddüs: "Eğer ben, o makama varıp, orada kalmak ile geriye dönmek arasında muhayyer bırakılsa idim, vallahi dönmez, orada kalırdım." der. Ama O, geri gelmiş ve kendilerinden eza-cefa gördüğü insan-

ların arasına inerek, onları da, bizi de, kaybettiğimiz Cennet'e taşımıştı. Hiç olmazsa hepimizi o duyguya uyarmıştı. Mevlâna'nın ifadesiyle, bir ayağı hakikatte, diğer ayağı da 72 milletin arasında, ömrünün bakiyesini, halkın içinde Hak'la beraber sürdürmüştü.

O, son derece mütevazi idi. Yerde oturup yemek yediğini gören bir kadın, "Köleler gibi oturmuş, yemek yiyor." deyince, ona: "Benden iyi köle mi olur? Ben, Allah'ın kölesiyim." deyivermiş.

Her şeyden önce O bir kuldu. Hz. Cebrail (aleyhisselâm)'ın yanında olduğu bir sırada açlıktan söz edilmişti. O'na, Allah'tan kul peygamber mi, melik peygamber mi olmayı tercih ettiği sorulunca da O, kul peygamber olmayı tercih etmişti.

O misyonuna başladığı gün ne kadar mütevazi ise, Mekke'yi fethedip de, şehre merkubunun üzerinde girerken ondan kat kat daha mütevazi idi. Alnı, nerdeyse merkubunun semerine değecekti.. evet O, Allah karşısında kulluk şuuruyla o kadar iki büklümdü. Bir Batılı bunu ifade ederken, "Peygamberlik bestesini başladığı tonda, fakat çok daha tiz olarak bitirdi." der.

Karşısına çıkan problemleri çok kolay hallederdi. Bundandır ki, Bernard Shaw, "Problemlerin üst üste yığıldığı çağımızda, bütün problemleri kahve içme rahatlığı içinde çözen Hz. Muhammed'e muhtacız." itirafında bulunmuştu.

Kısaca O, kendi olarak doğdu ve kendi olarak yaşadı. Artık dünyada daha fazla yükselmesine imkân kalmayınca, yine kendi olarak bu dünyadan ayrıldı. Rahatsızlığı esnasında Hz. Âişe'den dua talebinde bulunurdu. Bu derece mütevazi idi. Son hastalığında da yine Hz. Âişe, O'nun elini avucunun içine almış, o ele tevessülle dua etmeyi düşünmüştü. O elini şiddetle çekmiş, bakışlarını yukarılara çevirmiş ve "Allahümme er-rafîka'l-a'lâ" demişti. Evet O, dünyadaki seyr-i ruhanîsini tamamlamıştı. Sözlerimizi Âkif'imizin ifadesiyle noktalayalım:

Dünya neye sahipse, O'nun vergisidir hep;
Medyûn O'na cem'iyyeti, medyûn O'na ferdi.
Medyûndur o Masum'a bütün bir beşeriyet;
Ya Rab, bizi Mahşer'de bu ikrâr ile haşret!

*Ey Nebî - 1**

Hicranla yandı gönlüm hâlimi sormaz mısın?
Dil ucuyla olsun melâlimi sormaz mısın?
Bilmem ki yoksa, dost vefâsından şüphen mi var..!
Lütfedip bir kere hayâlimi sormaz mısın?

Dostlara ülfet yağdı, bize iltifat yok mu?
Kebap oldu sînem âhıma itimat yok mu?
Yüz sürüp izine bekledim bilmem kaç eyyâm.!
Yoksa bende Senin sevgine istidat yok mu..?

* Kırık Mızrap, s. 100

Selâm Sana Ey Nebî!*

Efendiler Efendisi'ne Salât u Selâm

Her fırsatta, Peygamber Efendimiz'e (aleyhissalâtu vesselâm) salât u selâm getirmemiz O'na karşı vefamızın gereğidir. Çünkü, salât u selâmlarla O'nu her anışımız, hem O'nun peygamberliğini bir tebrik, hem getirdiği saadet-i ebediye müjdesine karşı bir teşekkür ve hem de bildirdiği fermanlara itaatimizi ve biatimizi yenilememiz mânâsına gelmektedir.

Evet, Efendiler Efendisi'ne salât u selâm okumakla, ahd-ü peymanımızı yenilemiş, ümmeti arasına bizi de dahil etmesi isteği ile kendisine müracaat etmiş oluyoruz. "Seni andık, Seni düşündük; Allah Teâlâ'ya Senin kadrini yüceltmesi için dua ve dilekte bulunduk." demiş ve "Dâhilek ya Resûlallah – Bizi de

---

* herkul.org, 25.10.2004

nurlu halkana al ey Allah'ın Resûlü!.." talebimizi tekrar ederek O'nun engin şefkat ve şefaatine sığınmış oluyoruz. Dolayısıyla, salât u selâma Efendimiz'den daha çok biz muhtaç bulunuyoruz. O'na müracaatımızla mevcudiyetini, büyüklüğünü kabullenmiş ve küçüklüğümüzü, hiçliğimizi ilan etmiş; aczimiz ve fakrımızla beraber, şiddetli ve çok büyük bir günün endişesiyle melce ve mencâ olarak Resûl-i Ekrem'e dehâlet etmiş, arz-ı ihtiyaç ve arz-ı hâlde bulunmuş oluyoruz.

Bildiğiniz gibi, "salât", tebrik, dua, istiğfar, rahmet gibi anlamlara gelmektedir. Salât kelimesinin çoğulu "salâvât" gelir. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulur: *"Allah ve O'nun melekleri Peygamber'e hep salât ederler. Ey mü'minler, siz de O'na salât (ve dua) edin ve samimiyetle selâm verin."* [14] Bu âyet-i kerimeyle, Peygamberimize salât ve selâmlar getirerek hürmetlerini arz etmek her Müslümanın yapması gerekli olan bir görevdir. Her Müslüman en azından "Âllâhümme salli alâ Muhammed – Allah'ım rahmet ve bereketin Efendimiz Hazreti Muhammed üzerine olsun." diyerek salât getirmek mecburiyetindedir.

---

14 Ahzab sûresi, 33/56

Resûlü Ekrem Efendimiz, "Yanında benim adım anılıp da bana salât getirmeyen kişinin burnu sürtülsün, hakarete uğrasın." buyurmuştur. Bununla beraber, Peygamberimizin ismi her işitildiğinde veya anıldığında salât getirilip getirilmeyeceği hususunda; bazı âlimler, bir yerde, Hz. Peygamber'in adı ne kadar anılırsa anılsın bir defa salât edilmesi yeterlidir derken, âlimlerin çoğunluğu ise, Efendimiz'in adı her anıldığında salât u selâm getirilmesi gereklidir demiştir. Bazıları, insanın, ömründe bir kere salât u selâm getirmesinin vacip olduğunu söylerken, İmam Şâfi gibi kimseler de nâm-ı celil-i Muhammedî ne zaman anılırsa anılsın hemen salât u selâmla O'na senâda bulunmak gerektiği kanaatindedirler. Nitekim hadis ilmiyle uğraşanlar, Hazreti Peygamberimizin hadislerini rivayet ederken, O'nun adı ne kadar çok anılırsa anılsın, her anılışında, "sallallâhu aleyhi ve sellem" diyerek hürmet ve vefalarını ifade etmişlerdir. Hatta, bazı yerlerde, ezanda Efendimizin ism-i şerifi de anıldığı, "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" dendiği için, ezandan sonra da salât u selâm okunagelmiştir. Erzurum da bu yerlerden birisidir. Orada da, ezanı müteakip "es-salâtu

ve's-selâmu aleyke ya Resûlallah, es-salâtu ve's-selâmu aleyke ya Habîballah, es-salâtu ve's-selâmu aleyke ya hateme'n-nebiyyîne" şeklinde salât okurlar. Aslında, ezan kelimelerinin içinde böyle bir salât u selâm yoktur, fakat bir vefa borcu olarak söylerler.

Evet, salât u selâm meselesine bir vefa borcu nazarıyla bakmak lâzım. Biz Efendimiz'e karşı borçluyuz. Allah, bazılarımız için ağır gelebilecek şekilde her an o borcu ödüyor olma şuuru içinde bulunmakla bizi mükellef kılmamış. Hayatımızın her saniyesinde O'nu hatırlıyor olma, O'na hiç durmadan salât u selâm getirme teklifinde bulunmamış. Fakat, biz zaten O'nun getirdiği dinin hükümlerine riayet ettiğimizde bir yönüyle O'na karşı medyûniyetimizi de sürekli ve fasılasız dile getirmiş oluyoruz.

Günde beş defa minarelerimizden olduğu gibi gönüllerimizden de yükselen ezanımızı düşünün.. her namaza yürüyüşümüzde, *"Gök nûra gark olur nice yüz bin minareden, Şehbâl açınca rûh-u revân-ı Muhammedî; Ervah cümleten görür "Allahu Ekber"i, Aks eyleyince Arş'a lisân-ı Muhammedî.*" (Yahya Kemâl) sözleri-

nin hakikatini seslendiriyor ve önce ezanla vefamızı ilan ediyoruz. Zât-ı Uluhiyet'in yanında Efendimizin nâm-ı celîlini de anıyoruz. "Lâ ilahe illallah"ın, "Muhammedün resûlullah"tan ayrılamayacağını, şehadetin ancak ikisini beraber söylemekle gerçekleşmiş olacağını gösteriyoruz. Üstad Hazretleri'nin de Mektubât'da belirttiği gibi, kelime-i şehadetin iki kelâmının birbirinden ayrılamayacağını, onların birbirini tazammun ve isbat ettiğini, biri birisiz olmayacağını ifade ediyoruz. Evet, madem Peygamberimiz (aleyhissalâtü vesselâm) Hâtemü'l-Enbiyadır, bütün enbiyanın vârisidir. Elbette O, bütün vusûl yollarının başındadır. O'nun cadde-i kübrâsından hariç hakikat ve necat yolu olamaz. Umum ehl-i mârifetin ve tahkikin imamları, Sadi-i Şirazî gibi derler: "Ey Sâdî! Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) örnek almadan bir kimsenin selâmet ve safâ yolunu bulması imkânsızdır."

Gözüm Seninle Aydın...

Cenâb-ı Hakk'ın isminin yanında Efendimiz'in de adının bulunmasıyla alâkalı Endülüslü büyük âlim Kadı Iyaz, Şifa-i Şe-

rif'inde şunu nakleder: Hazreti Âdem, kendisine yasaklanan meyveden yedikten sonra Cenâb-ı Allah'a Efendimizi şefaatçi ederek yalvarmış; "Muhammed hürmetine beni affet!" demiştir. Allah Teâlâ'nın, "Sen Muhammed'i nereden biliyorsun?" sorusuna karşılık da, "Ben, Cennet'in kapısında ‘Lâ ilâhe illallah, Muhammedun resûlullah' yazısını gördüm. İsmi, Senin İsm-i Şerifi'nin yanında anılan biri, Senin yanında en kıymetli olsa gerek!" şeklinde cevap vermiştir.

Bazı kitaplarda rivayet edildiğine göre, ezanı işiten kimse, birinci "Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" denilince: *"Sallallâhu aleyke ya Resûlallah – Allah sana salât etsin, ey Allah'ın Peygamberi!" der. İkinci defa, "Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah."* denilirken de *"Karret aynî bike, ya Resûlallah – Gözüm Seninle aydın oldu/olsun, ey Allah'ın Peygamberi!"* der. Bunları söylerken de, başparmaklarının uçlarını öperek gözlerine sürer ki, bunun müstahab olduğu ifade edilir. “Gözüm Seninle aydın oldu...” ne güzel bir söz. Hani, Türkçemizde "göz aydınlığı" tabirini kullanırız.. çocuğu doğana, oğlu as-

kerden gelene, evladını evlendirene... hep "Gözünüz aydın olsun" deriz ya!. İşte "Karret aynî bike ya Resûlallah." sözünün karşılığı da aynı mânâdır. Yani, O'nun nam-ı celilinin her ilan edilişinde âdeta yeni bir viladete, yeni bir vuslata ve bambaşka bir şeb-i arûsa şahit oluyor gibi "Ya Resûlullah, Seninle gözümüz aydın oldu." deriz: Sen geldin her şey karanlıktan kurtuldu, her varlık ışığa gark oldu. Sen geldin, gözlerimizin içi aydınlandı, kalbimiz aydınlandı, dünya aydınlandı, ukbaya giden yollar aydınlandı. Sen geldin, yürüdüğümüz yollar nurlandı, adımımızı atacağımız, ayağımızı basacağımız yerler aydınlandı.

Ezan bitince, bu defa da ezan duasıyla vefa borcumuzu eda etmeye çalışır, Efendimize bir nevi salât u selâm getirir ve O'nun makam-ı mahmûd'a nâil olması için dua ederiz. Sonra ikâmet getirilir, orada da bir kere daha nâm-ı celil-i Muhammedî'yi zikrederiz.

Evet, şuurlu ya da şuursuz, ama keyfiyeti nasıl olursa olsun bu vefa borcumuzu ve şükran hissimizi ezanla, ikametle, na-

mazla, teşehhüd ve tahiyyâtla.. bir şekilde ifade ediyoruz. Keşke, şeker-şerbeti kuvve-i zâika ile tattığımız ve tatlarını tam aldığımız gibi, bu kelimelerin hepsini de zihnî ve ruhî zâika sistemlerimizle duysak, her kelimenin tadını tam alabilsek. Keşke, mârifetullah ve zevk-i ruhânî nasıl duyuluyor, onlardan nasıl tat alınıyorsa, onun için hangi sistem harekete geçiriliyorsa, işte o sistemi harekete geçirerek Efendimiz'e karşı o medyuniyetimizi tam duyabilsek. Fakat, gereken ölçüde olmasa da bir günlük hayatımızı hatta tek bir namazımızı düşünsek onda bile kâinatın İftihar Tablosu'na karşı vefamızı ifade etme gayretinde olduğumuz görülecektir.

Aynı zamanda, her şey Efendimiz'den bir hatıradır bizim için. Ezan, ikamet hatıra olduğu gibi namazda "subhaneke" okuyor yine O'nu hatırlıyoruz; "Fatiha"yı terennüm ederken bir kere daha O'nunla doluyoruz/dolmalıyız. Onlar da birer hatıra.. ve sonra tahiyyâta oturuyoruz. İki rekatta bir Allah'a tahiyyâtımızı, tayyibâtımızı, mübârekâtımızı takdim ettikten sonra, Efendimiz'e de selâm veriyoruz. *"Et-tahiyyâtu lillahi ve's-salâvâtu*

ve't-tayyibâtu es-selâmu aleyke eyyuhen-nebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuhu... - Bütün dualar, senâlar, malî ve bedenî ibâdetler, mülk ve azamet Allah'a mahsustur. Ey şanı yüce Nebî! Selâm sana. Allah'ın rahmet ve bereketi senin üzerine olsun." diyoruz.

Bu tahiyyâtımızla, Miraç gecesini, o gecenin kutlu yolcusunu, Peygamber Efendimiz'in Cenâb-ı Hakk'ın selâmına mazhar oluşunu da hatırlıyor ve o muhteşem selâmlaşmaya " Selâm sana ya Resûlallah" diyerek biz de dahil oluyoruz. Orada bir tefrikde de bulunuyor, salât ile selâm arasını ayırıyoruz. *"Et-tahiyyâtu lillahi ve's-salâvâtu"* diyerek salâtı Allah'a veriyor, Efendimize de selâm ediyoruz. Çünkü salât, Allah'tan rahmet, meleklerden istiğfar, mü'minlerden de dua demektir. "Melekler salât ediyor" deyince biz, istiğfar anlarız. "Allah salât ediyor" deyince, merhamet anlarız. Biz salât edince de, bizim yaptığımız dua olur. Dua ise, Efendimiz için olsa da Efendimiz'e olmaz, Allah'a olur. İşte, bundan dolayı, namazda Allah'a salâtın yanında, "Efendimize de salât olsun" demiyoruz, O'na selâm gönde-

riyoruz. Fakat, kendi kendimize salât u selâm okurken, madem Cenâb-ı Allah bize *"Ey mü'minler, siz de O'na salât edin ve samimiyetle selâm verin."* [15] buyuruyor, biz de uyuyoruz o emre.

Kırık Testi

"Et-tahiyyâtu" dediği zaman Üstad Hazretleri kim bilir onu kaç defa tekrar ediyordu. Bütün zihin, his, şuur ve iradesiyle Allah'a yönelerek ve tam konsantrasyon içinde belki defalarca "et-Tahiyyâtu..." diyordu; onu söylerken âdeta başı dönüyor, gözleri doluyordu. Çünkü Allah'ın huzurunda olduğunun tam şuuru içindeydi. Biz, Üstad'ın zevk enginliği ölçüsünde belki onu duyamayız ama kendi söz ve mülâhazalarımızı da Sultan'a arz edilen bir "kırık testi" gibi düşünürüz ve kendimizi Üstad Hazretleri'nin Yirmi Dördüncü Söz'de misal olarak gösterdiği o insanın yerine koyarız: "Bir adam, beş kuruş kıymetinde bir hediye ile bir padişahın huzuruna girer. Ve görür ki, her biri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Sonra der: "Ey seyyidim!

15 Ahzab sûresi, 33/56

Bütün şu kıymettar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü Sen onlara lâyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini daha sana hediye ederdim." Yani, "Ey padişahlar Padişahı! Ey Sultanlar Sultanı! Bu insanlar Sana şu kıymetli hediyeleri arz ediyorlar; benim elimde ise ancak bu pek az sermaye var. Eğer elimden gelseydi, gücüm yetseydi, bütün o hediyeler kadar bir hediye Sana takdim ederdim.." deriz.

Bu mülâhaza, Rabbimize karşı kulluk vazifelerimize hâkim olduğu gibi Efendimize karşı hürmet ve vefa duygumuza da tesir etmelidir. Yani, dudaklarımızdan dökülen her salât ve her selâm bin bir âh u eninle, acz ve zaaf hüznüyle, hakkını veremesek de kapıdan da ayrılmama azmiyle dökülmeli; dilimiz salât okurken gönlümüz de:

"*Varıp bezmine âşıkân bin bir leâl ister,*
Ben bir garîb-i nâlân u şeydâyım Efendim!
Geçerler candan, girenler nûr hâlene bir kez,
O dertten bin belâya müptelâyım Efendim..!
OlurMecnûn görenler ruhsârını a cânân!
Kapında mülk-i serâp bir gedâyım Efendim!" demeli.

Bazen, ben de kendimi Ravza-i Tahire'nin, muvâcehenin önündeymişim gibi hissederim. Hayalen o mübarek Merkâd'in önüne varınca, ümit ve emel heyecanıyla çırpınıp duran yüzlerce âşık ruh arasında, bir iki kadem ötede Seygili'yle buluşacakmışım gibi bir his ve heyecanla köpürür ve dilimin döndüğü kadarıyla O'na salât u selâm okurum. Sonra da O'nun meclisinden sızıp gelecek en mahrem fısıltıları duymaya çalışırım. Merak ederim, acaba ne dedi benim selâmıma karşılık? Acaba nasıl mukabele de bulundu? İçimi derin bir merak sarar... Bir şey demiştir mutlaka. Zira, salât u selâmın kabul edileceği hususunda şüphe yoktur. Önemli olan onu daha içten, daha gönülden ve derinden söylemektir.

Evet, "tahiyyât"ta, kabul olmuş bir duaya bir ilavede daha bulunur ve "Es-selâmu aleynâ ve ala ibâdillahissalihîn – Allah'ım, Habibin hürmetine, bizim üzerimize ve salih kulların üzerine de selâm olsun." deriz. Belki bazıları bu mânâyı yakalamak için o lâfızları üç-dört defa tekrar ediyorlardır. Siz de vicdanınızda duyuncaya kadar "es-selâmu aleynâ ve ala ibâdillahissa-

lihîn" deyip tekrar edebilirsiniz. Bir defa demekle o mânâyı duyuyorsanız; o sözler, tepeden tırnağa kadar vücudunuzda bir karıncalanma hâsıl ediyorsa şayet, gerektiği gibi söylemiş ve gönlünüzde duymuşsunuz demektir. Yani, o kelimelere şuur derinliği, his derinliği de katmak lâzım. O sözlerin içinde iradenizle de bulunmak lazım. Vücudumuzun bütün zerratıyla da onları söylemek lâzım. Bu da ibadet u taati iradî olarak ele almaya, onları aynı zamanda tabiatımıza ait çok önemli bir ihtiyacı yerine getiriyor olma mülâhazasıyla yapmaya, her şeyi mutlak duymaya, tezekkür ve tahayyül etmeye bağlıdır.

Burada kastettiğim şey, mânâ mülâhazası da değildir; yani, söylediğimiz, okuduğumuz şeylerin mânâsını bilme ve düşünme mülâhazası değildir. Esas olan, Allah karşısında bulunma şuuru, Hazreti Resûlullah'a seslenme ve O'nun cevabî sesini hissediyor gibi olma duygusudur; görüyor ve görülüyor olma esprisine bağlı kalmadır.. ibadeti bütünüyle bu his, ihsas ve ihtisaslara bağlama ve gevşekliği affetmeme, esnemeyi ve gafleti affetmeme, kendi nefsine hesap sorma.. "Burada bu

gevşeklik ve gaflet olmaz a dostum.. burası teyakkuzda olma yeri ve zamanıdır" deme.. İşte siz bu incelikleri duyuyor ve hissediyorsanız, Allah Resûlü'yle gelen armağanları şuurunuzla derinleştiriyorsunuz demektir. Ne biliyorsunuz, sizin şuurunda olarak ve gönülden hissederek okuduğunuz bir ezan duası, söylediğiniz bir salât u selâm bir yönüyle Efendimizin oradaki makamının daha bir irtikasına, daha bir irtifasına, hatta şefaat dairesinin genişlemesine vesile oluyordur. Dolayısıyla, siz orada yine kendi kurtuluşunuz adına bir yatırım yapıyorsunuz, yine kâr sizin hesabınıza yazılıyor. Eğer Allah Resûlü'nün şefaat edeceği kimseler, burada kendisini O'na tanıtan, bir nevi adres bırakan, salât u selâm referanslarıyla O'na müracaat eden kimselerse, O'na karşı ifade ettiğiniz her vefa sözünüzle yine kendi hesabınıza yatırım yapıyorsunuz demektir.

Mesela; Peygamber Efendimiz, "Şüphesiz ki, Benim ümmetim "gurr-u muhaccel"dir; kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır." buyuruyor ve şunu ilave ediyor: "Ben onları mahşerde tanırım, çünkü onlar alınlarındaki secde izlerinden bellidir; abdest uzuv-

ları nuranîdir." Hadisin metninde geçen "gurr" kelimesinin dilimizdeki karşılığı, atın alnındaki beyazlıktır. İnsan için kullanıldığında "nurlu yüz" anlamına gelir. "Muhaccel" de atın ayaklarındaki seki yani beyazlıktır. Bu da insan için kullanıldığında "el ve ayak gibi uzuvların parlaklığı" anlamındadır. Efendimiz kendi ümmetini iman ve ibadetin hâsıl ettiği nur ve parlaklıkla tanıyacağını hadisteki teşbihle ifade ediyor, "Ben tanırım adamlarımı" diyor. Demek ki, burada O'nun dini istikametinde, dinini yaşama yolunda yapacağınız her şey, bir yönüyle O'nun tarafından kabule, bilinmeye, aranmaya, hatta Allah korusun, Cehenneme girseniz bile oradan alınıp çıkarılmaya vesiledir ve bunlar öyle normal bir borcu ödeme gibi şeyler de değildir. Allah'ın size imdadı, inayeti, raiyyeti ve Efendimiz'in şefaati, âleme diyet ödeme gibi değildir; onlar birer bahanedir. Allah ve Resûlü, sizi belli bahanelerle kendilerine döndürürler, size tevcihâtta bulunur ve kendilerine tevcih ederler. Niçin yaparlar bunu? Ahiretinizi kurtarmak için yaparlar; yoksa sizden bir şey bekleme, bir şey alma değildir maksatları. Siz vermeniz gerekli olan şeyleri ortaya koyun da, Onlar da daha büyüğünü size versinler diye yaparlar.

Aklımız O'na Kurban...

Hep Allah Resûlü'nü mülâhazaya alma, sürekli O'nu düşünme, yapılan her işte O'nun sevgisini, kabulünü ve şefaatini kazanma gayreti içinde olma çok önemlidir. Mesela, O misvak kullanmayı tavsiye buyurmuşsa, bana düşen, onun faydasına ve sıhhat açısından yararlarına bile bakmadan, sırf O kullandı ve tavsiye buyurdu diye misvak kullanmaktır. O işi, elde edeceğim bir faydaya bağlamak da ne demek? O kullandı ise ben de kullanırım. Efendimiz bana dese ki takla atacaksın. Bu meselenin mantığı var mı? Aklım öyle inceliklere ermez benim.. senin mantık dediğin şey nedir ki? Mevlâna Hazretleri demiyor mu, "Aklını Hazreti Muhammed'e kurban et." Ben de aklımı kurban ederim Efendime ve O'nun emir ve tavsiyelerini yerine getiririm.

Öyleyse, siz de bazı şeyleri yaparken, kendi hislerinizi, size râci' bir faydayı nazar-ı itibara almayın. O işin içinde o fayda da olabilir; Allah o işten size bir kısım yararlar da hâsıl edebilir. Fakat, siz şefaat zeminine ulaşmaya bakacaksınız. O Zâtla tanışmaya ve buluşmaya çalışacaksınız. O'nun daire-i kutsiyesi içine

girince sizin bir şey talep etmenize zaten lüzum yoktur. Rica ederim, evinize bir misafir geldiği zaman siz ne yapacağınızı bilmez misiniz? Buraya şimdiye kadar gelen misafirlerden kim aç kaldı, kim çay-kahve içmedi. Siz boş çevirmiyorsunuz misafirlerinizi. Şimdi, siz O'nun maide-i semaviyesinin başına gidecekseniz, O'nun da ne yapacağını bildiğine iman edeceksiniz. Allah ne yapacağını, misafirlerini nasıl ağırlayacağını bilir. O zaman ibadet ve hasenâtınızın karşılığını neden Allah'ın rahmetinin enginliğine bırakmıyorsunuz? Neden o türlü şeyleri teşhis ve tayin etmek suretiyle meseleyi daraltıyorsunuz? Neden "Şefaatî liehli'l-kebâiri min ümmetî – Benim şefaatim ümmetimden büyük günah işleyenleredir" diyen bir Sultan-ı Zîşân'ın size teveccühüne meseleyi bırakmıyor da, onu kendinize göre bir kısım kücük, sinek kanadı kadar menfaatlere bağlıyorsunuz. Öyle bir tavır hem O'na karşı bir saygısızlıktır, hem de himmetinizi dar tutma ve verilecek şeylere bir yönüyle filtre koyma demektir.

Bu açıdan, misvak kullanmanız, misvakınız yoksa parmaklarınızı dişlerinize sürüp onları sıvazlamanız (sivak), abdest sırasında genzinize su çekmeniz... gibi şeyleri bile Efendimiz

yaptığı için yapmanız bunlara bir şuur katma mânâsına gelir. "Ya Resûlallah, bunu Sen yaptın ya, ben de onun için yapıyorum. Abdest dualarının Sana ait olup-olmadığını bilmiyorum ama madem İbn Hümam onları Sana isnad ediyor ve 'bunlar abdestte okunsun' diyor, bunları Sen abdest alırken söylediğin için ben de söylüyorum. Abdestten sonra bir yudum su içtiğin için ben de içiyorum..." bütün bunlar hep O'nu duymaya çalışma, hayatın her safhasını O'nun hayatı ve atmosferiyle bütünleştirme ve O'nun yaptığı şeyleri paylaşma cehd u gayretidir.

Siz O'nun sevgisi, hoşnutluğu ve şefaati arkasında bu kadar koşarsanız, o Rahmet Peygamberi de mutlaka geri dönüp size teveccüh buyuracak ve elinizden tutacaktır. Alvar İmamı'nın ifadeleriyle sorayım:

"*Sen Mevlayı seven de Mevla seni sevmez mi?*
Rızasına iven de Hak rızasın vermez mi?
Sen Hakk'ın kapısında canlar feda eylesen,
Emrince hizmet etsen Allah ecrin vermez mi?"

Evet, "Sen gönülden bir kerecik 'Ya Resûlallah' deyiversen,

O "Ümmetim!.." deyip imdadına koşmaz mı?" Kaldı ki, yine Üstadımızın dediği, bazı sâdık kâşiflerin ifade ettiği ve bir kısım kitaplarda da geçtiği gibi, mahşerde "Ümmetî, ümmetî" diyecek olan Şefkatli Nebî, doğduğu zaman da "Ümmetî, ümmetî" demişti. Allah, O'nu çok özel bir mahiyette yaratmış ve gönlünü insanlığn kurtuluşuna bağlamıştı. Diğer peygamberlerin şefkati O'nun şefkatinin yanında deryada katre kalırdı. Öyleyse, siz bir kerecik "habibî" deseniz, o da mutlaka "ümmetî" diye çağrınıza icabet edecektir.

Hâsılı, salâvatın mânâsı rahmettir. Allah Teala, Efendimiz'e bizzat salât etmiş, meleklerinin de Peygamberimize salât ve selâm ettiklerini bildirmiş ve bize de onu bir vazife olarak tahmil buyurmuştur. Bizim salâtımız, Üstadın ifadesiyle, "Ya Rab! Yanımızda elçiniz ve dergâhınızda elçimiz olan reisimize merhamet et ki, bize sirayet etsin." mânâsına bir duadır. Bununla beraber salât u selâmın ayrı bir hususiyeti daha vardır. Salât u selâm makbul bir duadır; yapılan diğer duaların başında ve sonunda salât u selâm okununca, iki makbul dua arasında isteni-

len şeyler de makbul olur. Onun için hem duanın başında, hem de sonun da salât u selâm okumak lazımdır. Gerçi, Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm duaların "Ya ze'l-celâli ve'l-ikrâm" hitabıyla noktalanmasını tavsiye buyuruyor; fakat, o sözü Efendimizin tevazuuna verip, onda başka bir mahmil düşünüp duaları "Ya ze'l-celâli ve'l-ikrâm"la beraber salâtla bitirmek daha doğru olsa gerektir. Evet, hem kendilerinin ifadesiyle, hem Sahabe-i Kiram'ın hassasiyetiyle, hem de büyük zatların keşfiyle salât u selâmın ayrı bir hususiyeti vardır ve o geriye çevrilmeyen bir duadır.

Allahümme salli ve sellim ala seyyidinâ Muhammedin ve ala âlihî ve ashâbihî ecmaîn (Allahım, Efendimiz Hazreti Muhammed'e, O'nun aile fertlerine ve ashabına salât ve selâm eyle.)

Hz. Peygamber'in Diğer Nebiler Arasındaki Konumu*

Hz. Üstad'ın yaklaşımıyla kâinata bir ağaç nazarıyla bakılırsa, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) o ağacın çekirdeğidir; eğer bir kitap misaliyle bakılırsa, o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir. Bir çekirdekten kocaman bir kâinat meydana getirmek Cenâb-ı Hakk'ın kudretine ağır gelmez ve zaten hep öyle yapıyor, çok küçük tohumlardan pek büyük meyveler yaratıyor. O'nun yarattığı ilk çekirdek Efendimizdir.

* Kırık Testi, Zaman Kitap s. 86

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) pek çok cihetle diğer peygamberlerden daha faziletlidir. Meselâ, Resûl-i Ekrem vazifesini yapıp gitmiştir; ama dini ve getirdiği mesajı devam etmektedir. "Essebebu kel fâil – Bir işe sebep olan, onu yapan gibidir." sırrınca ümmet-i Muhammed'in sevaplarının bir misli Efendimizin (sallallâhu aleyhi ve sellem) defter-i hasenâtına kaydolmaktadır. Biz her ezandan sonra dahi O'na dua ediyoruz, "… veb'ashu makâmen mahmûdenillezi veadtehu –Rabb'im, Hz. Muhammed'i kendisine vaad ettiğin makam-ı Mahmud'a ulaştır." diyoruz. Her gün değişik vesilelerle pek çok defa O'na dua ediyoruz. İçinde yaşadığımız çağdaki bütün fitnelere rağmen, hâlâ şu bir buçuk milyar Müslüman dünyasının en az bir milyarı, doğru ibadet ediyor; doğru ezan okuyor; doğru kâmet yapıyor ve her zaman Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) biatlarını yeniliyor ve O'na dua ediyor.

Kur'ân-ı Kerim, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden her ismin a'zam mertebesinden geliyor. Efendimiz de ism-i a'zamın mazharıdır. Zaten ism-i a'zamın mazharı olmayan, ism-i a'zamın ve

her ismin a'zam mertebesinin tecellîsi olan şeye muhatap olamaz, onu kavrayamaz. Mutlaka kendi mâyesinde onun bulunması, donanımının ona göre olması lâzım. Evrensel bir peygamber, âlemşümul bir peygamber… Bu, şu demektir: İnsanlık ağacına ait bütün hususiyetler, çekirdek hâlinde O'nda vardır. Hangi peygamber olursa olsun; hangi mânâyı, hangi gerçeği, hangi hakikati, hangi ismin tecellîsini temsil ederse etsin; bunların bir numunesi, şöyle böyle bir esintisi Efendimizde (sallallâhu aleyhi ve sellem) mutlaka vardır. Makam-ı cem'in sahibi olması itibarıyla vardır. Dolayısıyla, diğer peygamberlerin birinde bir isim a'zam derecede tecellî etmiştir, öbüründe öbür isim a'zam derecede tecellî etmiştir; fakat Hz. Muhammed'de (sallallâhu aleyhi ve sellem) her ismin tecellîsi vardır ve O'na nâzil olan Kur'ân, O'nun donanımına göre her ismin a'zam derecesinde tecellî etmiştir.

Bununla beraber, diğer peygamberlerin O'nun yanında kıymetleri yokmuş gibi düşünülmesi şeklindeki haddinden fazla tenzîle Efendimizin (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisi de

razı olmamıştır. Mesela, "Ve lâ tekün kesahibi'l-hût..."[16] âyeti nazil olduktan sonra ihtimal, sahabilerden bazılarının akıllarına gelmiş olabilir ki; "Yunus b. Metta acaba ne yaptı ki Efendimize (sallallâhu aleyhi ve sellem) 'Sakın onun gibi olma!' buyuruluyor." Onun için Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) hemen buyuruyor ki, "Beni, Yunus b. Metta'ya tercih etmeyin." Hani, Yunus aleyhisselâmın balığın karnında yaptığı dua ile Arş ihtizaza gelir. Melekler "Bu dua eden de kim, ya Rabb?" diye sorarlar. "Yunus" cevabı verilir. "Şu yanıp yakılan, içli içli dua eden Yunus mu?" karşılığını verirler. Yunus b. Metta, Cenâb-ı Hakk'ı tazimle anan bir kul olarak yâd ediliyor. Demek onun Allah'ı farklı bir tazimle anan bir kul olma konumu da var. Bu sebeple Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) "Beni, Yunus b. Metta'ya tercih etmeyin" diyor.

Yine bir sahabiyle bir yahudi arasındaki "Hz. Musa mı üstündü, Efendimiz mi üstün?" münakaşasında, sahabi, yahudiye bir tokat vuruyor. Bunun üzerine Resûlullah (sallallâhu aleyhi

---

16 Kalem sûresi, 68/48

ve sellem), "Beni Musa'ya tercih etmeyin. Haşr u neşir olduğunda onu arşın kaidelerine tutunmuş olarak göreceğim. Bilmiyorum, daha önce yaşadığı (Tur'daki tecellî neticesinde meydana gelen) baygınlıktan dolayı mı yeni bir baygınlık yaşamadı, yoksa önce mi haşroldu?" diyor. Üstad'ın ortaya koyduğu ölçü içinde mercuh râcihe bazı durumlarda tereccüh edebilir. Yani, faziletçe daha sonra olan, sadece bazı hususiyetler itibarıyla faziletçe önce gelenin önüne geçebilir. Mesela, mutlak fazilette sahabe-i kirâma yetişilemez. Ama bazen ümmet-i Muhammed içinde öyle âlimler, öyle derin insanlar gelmişlerdir ki, hususî fazilette sahabenin pek çoğundan daha ileri, daha derin olmuşlardır.

Hâsılı, diğer peygamberler de, peygamber olmayanların asla ulaşamayacağı mertebededirler; fakat onlar bazı hususlarla anılıyor olsalar bile, mutlak fazilet "Kâinatın İftihar Tablosu"na aittir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) fazilet bakımından en öndedir.